

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Spolek dobrovolných hasičů Starý Kolín od založení do současnosti

Tereza Miksová

Bakalářská práce

2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Miksová**
Osobní číslo: **H12081**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **Spolek dobrovolných hasičů Starý Kolín od založení do současnosti**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Autorka se bude zabývat dějinami hasičského spolku ve Starém Kolíně na základě archiválií i výpovědí pamětníků - členů sboru. Nejprve ovšem zpracuje obecný rámec spolkového hnutí, z něhož vzešly i hasičské spolky. Právě tak se bude věnovat obecné potřebě ochrany před požáry v minulosti, přístupu státu k této problematice a svépomocnému hnutí, na jehož základě se etablovaly sbory dobrovolných hasičů. Na základě existující literatury pak bude srovnávat zkoumaný sbor s jiným obdobným, například se nabízí blízký sbor dobrovolných hasičů v Kolíně.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Archiv sboru dobrovolných hasičů Starý Kolín.

Jana Beránková a kol.: Sto třicet let českého dobrovolného hasičstva. Praha 1994. ISBN 80-85602-12-1.

Václav Ježek: Rok hasičského života. Chrudim 1892.

Marek Laštovka a kol.: Pražské spolky. Praha 1998. ISBN 80-902151-9-X.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Marie Macková, Ph.D.

Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2015**

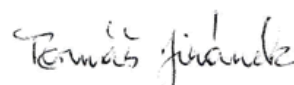

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 84

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiráněk, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. ledna 2015

Prohlášení autora:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 11. 2015

Tereza Miksová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala paní doc. PhDr. Marii Mackové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při vypracování této práce. Největší dík patří mým rodičům, kteří mě podporovali při studiu a Jindrovi Charvátovi, který stál při mně i když jsem byla na konci sil.

Anotace:

Tato práce se zabývá historií Sboru dobrovolných hasičů ve Starém Kolíně. V úvodu je upřesněna struktura práce a představení základních pramenů. V první kapitole je popsána historie hasičství, zákony a důvody ke zprofesionálnění hasičů. Druhá kapitola se zabývá obcí Starý Kolín. Stěžejní je čtvrtá kapitola, ve které se řeší samotný sbor a jeho fungování. V poslední kapitole se zabývám blízkým hasičským sborem v Kolíně. Práce je vypracována z literatury, pamětní knihy sboru, protokolů ze schůzí a archiváliemi ze SOkA Kolín. V závěru jsou shrnuty výsledky mé práce.

Klíčová slova:

Sbor dobrovolných hasičů, Starý Kolín, požáry, prevence, technika

Summary:

This bachelor's thesis deals with the history of the volunteer firefighters in the Starý Kolín. In the introduction it is specified the structure of the work and presentation of the basic sources. The first chapter describes the history of firefighting, laws, and reasons for professionalization of the firefighters. The second chapter it is about the village Starý Kolín. The main chapter is the fourth chapter which describe the fire department itself and its functioning. The last chapter deals with nearby fire department in Kolín. The thesis is elaborated from bibliography, commemorative books of the fire department, protocols from the meetings and archival documents from SOkA Kolín. In the conclusion are summarizes the results of my thesis.

Key words:

Volunteer firefighters, Starý Kolín, fires, prevention, technology

Obsah:

1. Úvod
2. Ochrana před požáry
 - 2.1. Historie hasičství ve světě
 - 2.2. Historie hasičů v českých zemích
 - 2.3. Zákony upravující požární bezpečnost
 - 2.4. Spolky, hasičské spolky
 - 2.4.1. Spolková legislativa
 - 2.5. Proč nestačí dobrovolní hasiči
 - 2.6. Zabezpečení měst
 - 2.7. Zabezpečení venkova
 - 2.8. Nejpoužívanější požární prostředky
 - 2.8.1. Ruční stříkačka a její vývoj
 - 2.8.2. Žebříky
3. Starý Kolín
 - 3.1. Historie obce
 - 3.2. Obecní povinnost požárního zabezpečení
 - 3.3. Obec v krizových a mimořádných situacích
 - 3.4. Důvody ke vzniku dobrovolných hasičů
4. Sbor dobrovolných hasičů Starý Kolín
 - 4.1. Založení sboru
 - 4.1.1. Stanovy sboru
 - 4.2. Valné a mimořádné hromady, župní sjezdy
 - 4.3. Požární cvičení
 - 4.4. Volby
 - 4.5. Prapor, plesy, oslavy, výročí a úmrtí
 - 4.6. Ostatní
 - 4.7. Československý svaz požární ochrany
 - 4.7.1. Výroční členské schůze, měsíční hlášení činnosti, placení členských příspěvků
 - 4.7.2. Požární bezpečnost
 - 4.7.3. Soutěže
 - 4.7.4. Akce, přednášky, školení, mládež
 - 4.7.5. Ostatní
 - 4.8. Práce s dětmi
 - 4.9. Požáry
 - 4.10. Technika
5. Pamětníci
 - 5.1. Pan Josef Volejník
 - 5.2. Paní Marie Volejníková

6. Hasičský sbor v Kolíně

6.1. Vznik sboru dobrovolných hasičů v Kolíně

6.2. Profesionální hasičský sbor v Kolíně

6.3. Spolupráce kolínského a starokolínského hasičského sboru

6.4. Technika

7. Závěr

8. Seznam pramenů a literatury

9. Příloha

1. Úvod

Svou bakalářskou práci jsem se rozhodla napsat o Sboru dobrovolných hasičů ve Starém Kolíně, jehož jsem členem již jedno desetiletí. Nápad zpracovat historii sboru jsem dostala, při oslavách 130 - ti let od jeho vzniku. Hlavním cílem je zmapovat vznik, vývoj a množství výjezdů sboru. Pozastavuji se nad historií hasičstva v Českých zemích a ve světě. Důležitou částí jsou i zákony, které vydával stát a cílem bylo vytvořit fungující systém požární ochrany a vznik spolků, z jehož vývoje vznikly i dobrovolné hasičské spolky. Dále bylo nezbytné nastínit zabezpečení měst a vesnic.

V práci jsem popsala vývoj obce Starý Kolín. Svým bádáním jsem se snažila vyzkoumat vztah mezi sborem ve Starém Kolíně a sborem v Kolíně, který se později stal profesionálním hasičským sborem. V závěru práce je shrnut výsledek mé práce.

Práce je členěna do pěti hlavních kapitol.

V první kapitole s názvem „*Ochrana před požáry*” jsou řešeny zákony, které souvisí s požární ochranou. Popsala jsem vývoj dvou nejčastěji používaných druhů ochranných požárních prostředků. Důležité podkapitoly jsou „*Historie hasičství ve světě*”, která popisuje první začátky hasičů již ve 2. století př. n. l., první vývoje požárních stříkaček a zdolávání velkých požárů v evropských zemích a v českých zemích, kde kvůli velkým požárům začaly vznikat požární řády. První požární sbor vznikl v roce 1853, protože si lidé uvědomili, že je potřeba stálá služba pro případ požáru. S prvními požárními řády se nesly i poznatky o zabezpečení měst a vesnic, kde byly s uvolněním poměrů po revoluci 1848 zakládány první spolky a dobrovolné hasičské sbory, které s postupem doby nestačily pro města, a obyvatelé začali zakládat profesionální sbory.

Ve druhé kapitole o obci Starý Kolín je shrnuta historie obce, kde se našly keltské mince zvané „*duhovky*”, které dokládají pravěké osídlení. V dalších částech této kapitoly jsem se zaměřila na obecní důvody a povinnosti při zakládání hasičských sborů a řešení krizových i mimořádných situací, které mohou v obci nastat.

Hlavní téma celé práce se rozebírá ve třetí kapitole s názvem „*Sbor dobrovolných hasičů ve Starém Kolíně*”, která začíná založením sboru a vymyšlením jeho stanov, podle nichž bude konat. Každý hasičský sbor má stanovy „*ušité na míru*”. Také v této kapitole rozebírám různá témata, ze kterých je patrná práce sboru. V podkapitolce „*Požáry*” jsem popsala řadu výjezdů ze začátku fungování sboru i pozdějších let. Vývoj sboru sebou přinášel

i novější techniku, díky které hasiči mohli s větším úspěchem zdolávat požáry v obci i mimo ni.

Významnou částí je pro mě kapitola „*Pamětníci*“, kde se mi podařilo vyzpovídat pana Josefa Volejníka, který je již pět dekad členem hasičského sboru ve Starém Kolíně a byl ve své době velitelem výjezdové jednotky a zúčastnil se např. povodní v Praze v roce 2002, kde on i další naši hasiči pomáhali při čerpání vody z metra. Vyzpovídala jsem i jeho manželku paní Marii Volejníkovou, která není sice u hasičů tak dlouho, jako její manžel, ale dělala pokladní sboru a pomáhala s přípravou dětí na závody. Měla jsem v úmyslu vyzpovídat i pana Václava Beneše, ale jeho nemoc mi to nedovolila.

Poslední kapitola se točí okolo hasičského sboru v Kolíně. Vznikl zde čtvrtý nejstarší dobrovolný sbor v České republice. Kvůli častým požárům ve městě se městský výbor rozhodl, že vznikne i profesionální sbor. Mezi oběma sbory byly velmi napjaté vztahy a dobrovolný sbor se mnohokrát chtěl rozejít. Snažila jsem se přijít na bližší spolupráci mezi sborem v Kolíně a ve Starém Kolíně, bohužel jsem objevila jen pár zmínek o spolupráci. Poslední částí je technika kolínského profesionálního sboru, který má v dnešní době okolo osmi požárních automobilů.

V práci jsem čerpala z pamětní knihy pana Antonína Vlka, která pojednává o sboru dobrovolných hasičů od roku 1877 do roku 1938, kdy zápisy v knize končí. Tato pamětní kniha byla podle mého názoru sepsána z kronik sboru, které byly bohužel na hasičské výstavě při příležitosti oslav založení sboru v roce 1997 ukradeny neznámým pachatelem. Pro další léta jsem se rozhodla čerpat ze zápisů členských schůzí, které sice nejsou tak široce zaměřeny jako pamětní kniha, ale obsahovaly užitečné informace. Tyto zápisy ze schůzí končí v roce 1948. Protože v Kolíně působil Svaz požární ochrany, kterého byl sbor členem, rozhodla jsem se použít jeho zápisy ze schůzí pro nástin soudobé situace na okrese. Zápisy Svazu požární ochrany jsem prostudovala v badatelně Státního okresního archivu v Kolíně. Stejně jako zápisy z členských schůzí sboru i v nich nebyly některé roky popsány. Pamětní kniha pana Antonína Vlka, zápisy z členských schůzí a zápisy Svazu požární ochrany nejsou číslované, proto ani já neuvádím čísla stran. Díky digitalizaci jsem na stránkách města Kolína mohla čerpat z městské kroniky, která se zabývala Sborem dobrovolných hasičů v Kolíně. Použila jsem mnoho sekundární literatury, která je podrobně vypsána v seznamu literatury na konci bakalářské práce. Některé knihy a články mi hodně pomohly pochopit danou problematiku např. Marek Laštovka a kol. s jejich prací Pražské spolky, Jan Bradna a publikace k oslavám

70. let založení profesionálních hasičů v Kolíně a Josef Tůma s Památník hasičské župy pol. okresu Kolínského, který byl vydán při oslavě 25. letého trvání župy. Podobné téma zpracovala Veronika Hrdinová jako svou bakalářskou práci, zabývala se hasičským sborem v Chocni.

2. Ochrana před požáry

2.1. Historie hasičství ve světě

Úspěšnost při hašení požárů byla závislá na technickém pokroku. Mezi první primitivní ruční stříkačky¹ se řadí vynález Ctesibuse (2. století př. n. l.). Tato ruční stříkačka byla schopná vystříknout do ohně skromný proud vody, podobala se obrovské injekční stříkačce, před použitím se tryska ponořila do vody a píst se vytáhl do krajní polohy, čímž se stříkačka naplnila. Mělo to velmi malý účinek při zdolávání požárů. V dobách před římským impériem zřejmě požáry dohasínaly přirozenou cestou, tedy až když oheň spálil vše, nebo když začalo pršet. Z počátku období římské říše jsou dochovány záznamy o několika obrovských materiálních škodách spojenými s požáry, např. 6. n. l. požár zničil čtvrtinu všech budov ve středu Říma. Císař Augustus nechal vytvořit oddíly mužů, které se měly věnovat boji s ohněm, posléze se jim začalo říkat vigilové.² Tito muži procházeli výcvikem, sídlili v požárních stanicích, které obklopovaly celé město, také nosili uniformy a podléhali velení důstojníka (siphonaria). Jejich prací bylo vykonávat protipožární hlídky a okamžitě likvidovat menší ohně. Vytvářeli živé řetězy a předávali si džbery vody z ruky do ruky, což se prokázalo jako efektivnější než dřívější způsob, kdy každý běhal sám se džberem pro vodu. Někteří členové měli za úkol strhávat budovy stojící v cestě ohni. Také dopravovali k požáru další vybavení, např. žebříky, sekery, hasící roušky. Po rozpadu římské říše všechny objevy na poli požární ochrany upadly v zapomnění.

V Londýně roku 1189 byla vydána vyhláška, aby se domy stavěly dál od sebe a místo slámy a dřeva byly na stavbu domů použity kameny a břidlice. Bohužel ani to nepomohlo před velkými požáry Londýna. Na počátku 16. století vynalezli Portugalci mohutné kovové stříkačky. Obsluha každé vyžadovala přítomnost mnoha lidí, kteří ji museli nejdříve naplnit a posléze vyprázdnit do plamenů. Roku 1518 se německý kovář pokusil zvýšit pohyblivost stříkačky tím, že ho přidělal na povoz. Po velkém požáru Londýna v roce 1666 se konečně začaly organizovat oddíly pro boj s ohněm a s patřičným vybavením k likvidaci požáru. V Amsterdamu vynalezl Van der Heidenem přenosnou ruční stříkačku, která se připojovala ke

¹WALLINGTON, Neil. *Hasičské automobily a historie hasičství*. Londýn, 2003. s. 12– 33. ISBN 978-80-255-0407-9.

²LIŠKA, Václav. *Historie hasičstva u nás*. In: Sborník přednášek ze 4. českého vexilologického kongresu. 2008. s. 23 – 28. ISSN 978-80-254-3062-0.

speciálně zkonstruovaným koženým hadicím.³ V roce 1680 v Anglii otevřel dr. Nicholas Barbon Požární úřad („Fire Office”), kde si mohli zákazníci uzavřít pojištění ke krytí náhrad případných škod způsobených ohněm. Bylo to první zařízení svého druhu, ale brzy zkrachovalo, protože muselo vyplácet mnoho náhrad. O rok později začala fungovat jiná pojišťovna, ale na jiném principu. Zařídila si vlastní hasičský sbor a tím omezila škody a nemusela vyplácet tolik odškodnění.

V roce 1800 měli pařížští hasiči k dispozici již 30 ručních stříkaček a byli považováni za první evropské moderní hasiče.⁴ V Edinburgu byl vytvořen první městský hasičský sbor ve Velké Británii. V roce 1826 probíhalo v Londýně slučování nejdůležitějších hasičských sborů různých pojišťoven do jedné fungující jednotky. Největší osobností ve Velké Británii se stal James Braidwood, díky kterému se z obyčejných mužů stali profesionální hasiči. Nutil je trénovat na střechách, na žebříkách, dopravovat vodu na dlouhé vzdálenosti a museli i trénovat v různých skladištích potmě. Na konci občanské války vznikl v Americe první profesionální hasičský sbor. V roce 1865 měl 33 ručních stříkaček dopravovaných na koňských povozech a 11 žebříků, ale již brzy se po celých Spojených státech rozšířily parní stříkačky. Nejlépe začaly vždy bojovat proti ohni a vyvíjet různou techniku ta města, která postihly nejničivější požáry.

Na počátku 20. století už měla většina světových měst pravidelné hasičské sbory. V některých oblastech začaly náklady na požární ochranu hradit částečně z příspěvků ústředních vlád a tamních státních orgánů. V menších městech museli hasiči stále obsluhovat staré stříkačky sami. Velký význam získalo zmotorizování požárních vozů, nový zdroj síly pro pohon vodní stříkačky a motorové pumpy, dýchací přístroje, žebříky s dosahem do velkých výšek. Během světových válek prožili hasiči velmi těžké časy, kolikrát bojovali s ohněm v prvních bojových liniích a často pomáhali s vyprošťováním osob zpod trosek. Britské jednotky byly během války zestátněny. Bohužel po válce až do 50. let 20. století zaostával vývoj požárních automobilů a techniky. Kvůli změnám ve světě a zvyšujícím nárokům musely vznikat nové technologie, materiály a hasiči museli podstupovat stále větší riziko. Nové byty byly konstruovány s lepšími protipožárními opatřeními, např. dveře, které

³ WALLINGTON, Neil. *Hasičské automobily a historie hasičství*. Londýn, 2003. s. 18 – 20. ISBN 978-80-255-0407-9.

⁴ LIŠKA, Václav. *Historie hasičstva u nás*. In: Sborník přednášek ze 4. českého vexilologického kongresu. 2008.s. 23 – 28. ISSN 978-80-254-3062-0.

se samy zavíraly a kouř tak zůstal pouze v zasažené části domu. V 50. letech 20. století došlo k několika tragickým požárům továren,⁵ kde byly porušeny bezpečnostní předpisy. Po těchto a dalších požárech přijala Velká Británie a i další státy mnohem přísnější zákony a vyhlášky o požární ochraně. Velice častým důvodem vzniku požárů se stává žhářství. V dnešní době je v každém městě sbor, který pracuje na směny a dává pozor 24 hodin denně. Nejdůležitější je informační a operační středisko, kam přicházejí veškeré telefonáty o požárech. Laicky se dá říct, každé IOS je mozkiem každé stanice PO vzhledem k dané územní působnosti. Moderní hasiči jsou vycvičeni, aby zvládali nejnovější postupy při práci.

2.2.Historie hasičů v českých zemích

V Českém království byli lidé také ohroženi ohněm. V noci se svítilo loučemi, svítilnami i svíčkami a vařilo se na otevřeném ohni. Kvůli nedostatečným průchodům mezi domy, malému počtu studní a velké vzdálenosti středu města od vody hrozilo mnohem větší nebezpečí. Na požár se upozorňovalo křikem, zvoněním, bubnováním a trubením. Velké požáry ve 14. století daly vzniknout nařízením, které měly určit jak předcházet a likvidovat požáry. V roce 1510 vznikl Policejní řád král. města Chrudimi⁶ a dále vznikaly řády další pro Prahu, Jihlavu, Kutnou Horu, Unhošť. První placený sbor⁷ v Českých zemích byl založen v Praze roku 1853. První německý tovární⁸ dobrovolný sbor v Čechách byl vytvořen v roce 1865 v textilní firmě Liebig ve Vesci u Liberce. Protože si lidé uvědomili nutnost ochrany před ohněm, tak začaly, již v 19. století, vznikat první dobrovolné organizované skupiny hasičů.⁹ V roce 2007 měly české země již hasiče v 97 firmách,¹⁰ které při nebezpečí spolupracují s jednotkami IZS.

⁵ WALLINGTON, Neil. *Hasičské automobily a historie hasičství*. Londýn, 2003. s. 24 – 33. ISBN 978-80-255-0407-9.

⁶ LIŠKA, Václav. *Historie hasičstva u nás*. In: Sborník přednášek ze 4. českého vexilologického kongresu. 2008. s. 23 – 28. ISSN 978-80-254-3062-0.

⁷ FÁK, Jiří. *Ohlédnutí za výstavou „Co jste hasiči...“*. In: Vlastivědný sborník. Plzeň, 1999. s. 5 – 7. ISSN 1801-0032.

⁸ LIŠKA, Václav. *Historie hasičstva u nás*. In: Sborník přednášek ze 4. českého vexilologického kongresu. 2008. s. 23 – 28. ISSN 978-80-254-3062-0.

⁹ FÁK, Jiří. *Ohlédnutí za výstavou „Co jste hasiči...“*. In: Vlastivědný sborník. Plzeň, 1999. s. 5 – 7. ISSN 1801-0032.

¹⁰ LIŠKA, Václav. *Historie hasičstva u nás*. In: Sborník přednášek ze 4. českého vexilologického kongresu. 2008. s. 23 – 28. ISSN 978-80-254-3062-0.

Dne 7. 5. 1864 byl založen první sbor dobrovolných hasičů s českým velením ve Velvarech,¹¹ byl založen z iniciativy Karla Krohna. Podle stanov ve Velvarech začaly vznikat i další sbory v Roudnici, Nepomuku, Kolíně, Kutné Hoře, Plaňanech, Táboře a tak bylo koncem roku 1870¹² v Českém království 20 sborů „*Dobrovolných hasičů Českých*“, mimo 12 jednotek sokolských. Na Moravě byl první hasičský sbor založen roku 1861 ve Fulneku obyvateli německé národnosti. První dobrovolné hasičské sbory složené z českých občanů se objevily v Třebíči a ve Velkém Meziříčí.

Vznik nových sborů výrazně ovlivnil Zemský zákon č. 135/186 o právu shromažďovacím a „*Řád požární policie pro království České*“. Na Moravě byl zákon doplněn ještě „*Řádem požárovým*“, který stanovil, že v každé obci nad 50 domů musí být zřízen sbor dobrovolných hasičů. Již v roce 1874 bylo 107 sborů dobrovolných hasičů. Od druhé poloviny 70. let 19. století se objevují snahy o sdružování hasičů do větších celků. Od roku 1879 fungovaly první hasičské župy¹³ v Horažďovicích a Chrudimi. Z iniciativy německých hasičských žup vedlo k vytvoření Ústřední zemské hasičské jednoty království Českého, do které přistupovaly české župy. Kvůli národnostnímu napětí se Ústřední hasičská jednota v roce 1891 rozdělila na Feuerwehr – Landes – Zentral – Verband für Böhmen a na Zemskou ústřední hasičskou jednotu království Českého. Po vzniku samostatného Československa dochází opět ke změně v organizaci a je vytvořen Svaz dobrovolného hasičstva československého. V rámci modernizace vybavení ve sborech dochází k výměně ručních stříkaček za motorové stříkačky. V roce 2008 je přes 7 000 sborů.

2.3. Zákony upravující požární bezpečnost

Kvůli speciálním podmínkám své práce, které jsou zasvěcené boji s nehodami a katastrofami v nepříznivých podmínkách, jsou hasičské sbory¹⁴ již od svých počátků vyznačovány rysy, kterými se podobaly ozbrojeným silám. Podobnost byla v hierarchické struktuře, bezvýhradné kázni, podpoře skupinového ducha, atd. Mezi společné rysy se řadí

¹¹ FÁK, Jiří. *Ohlédnutí za výstavou „Co jste hasiči...“*. In: Vlastivědný sborník. Plzeň, 1999. s. 5 – 7. ISSN 1801-0032.

¹² LIŠKA, Václav. *Historie hasičstva u nás*. In: Sborník přednášek ze 4. českého vexilologického kongresu. 2008. s. 23 – 28. ISSN 978-80-254-3062-0.

¹³ FÁK, Jiří. *Ohlédnutí za výstavou „Co jste hasiči...“*. In: Vlastivědný sborník. Plzeň, 1999. s. 5 – 7. ISSN 1801-0032.

¹⁴ RODRÍGUEZ, José. *Hasiči světa*. In: Sborník přednášek ze 4. českého národního vexilologického kongresu: Příbrav 13. - 15. 6. 2008. Příbrav, 2008. s. 69. ISSN 978-80-254-3062-0.

hodnostní označení uniformy, odznaky a vlajky nebo prapory. Nejstarší protipožární řád je zřejmě statut města Prahy¹⁵ ze 14. století. Bylo jím nařízeno, aby všichni majitelé domů vlastnili protipožární nářadí, např. kádě na vodu, džbery na ulívání ohně, háky, žebříky, které dosáhnou až na střechem. Dále jím bylo zakázáno běžet k požáru se zbraní, všichni povozníci museli vozit vodu pod hrozbou odebrání vozu a koně a vyhnání z města. Všichni občané, řemeslníci nebo kupci byli povinni pomáhat při zdolávání požáru bez ohledu, o kterou budovu se jedná.

V 17. století začaly vznikat první požární řády.¹⁶ Požární řády měly několik částí. Jedna část měla preventivní obsah a přikazovala majitelům domů hlavně udržování komínů a zabezpečení, aby ze svíček a jiných plamenů nevznikl požár. Velká opatrnost byla nařízena při práci s hořlavými látkami (seno, sláma, dřevo). V případě požáru měl majitel či jeho sousedé povinnost vyhlásit poplach. Další reformy proběhly za vlády Marie Terezie a jsou známé jako tereziánský požární řád.¹⁷ V řádu bylo ustanoveno např., že vrchním velitelem při zdolávání požárů byl v Praze městský hejtman. Za vlády Josefa II. došlo k novelizaci tereziánského požárního řádu. V novelách bylo ujednáno, že všechny použité stříkačky se po ohni mají vrátit vyčištěné na své místo a pokud byly některé prostředky rozbity, měly být okamžitě opraveny, aby při dalším ohni mohly být znovu použity.

První profesionální sbor byl založen v roce 1853 v Praze, měl 30 osob a ve službě bylo vždy 8 členů a ostatní museli vymetat ulice. Teprve roku 1866 byli hasiči zbaveni povinnosti zametat ulice a sbor se osamostatnil. Bylo v něm 90 mužů, nadhasičů a jeden hasební mistr. V roce 1872 byl u sboru zaveden jako velicí jazyk čeština. V té době vyšlo najevo, že hasičům chybí české povelové názvosloví, které pro ně vymyslel dr. Miroslav Tyrš. Dále byly v roce 1863 snahy o založení dobrovolných sborů v Chrudimi a ve Slaném, které nevyšly. Vznik prvního Českého dobrovolného hasičského sboru se datuje do roku 1864 a do města Velvar, který měl 51 členů. Následně začaly vznikat další dobrovolné sbory, např. roku 1865 v Roudnici, roku 1867 v Kolíně a Nepomuku, roku 1868 v Kutné Hoře, Plaňanech a Táboře. Do roku 1877 vzniklo v Čechách celkem 152 dobrovolných hasičských sborů.

¹⁵ BRADNA, Jan. *70. let profesionálních hasičů v Kolíně*. Nymburk, 2012. s. 19. nemá ISBN

¹⁶ SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Ministerstvo vnitra, 2010. s. 18. ISBN 978-80-86640-60-0.

¹⁷ BRADNA, Jan. *70. let profesionálních hasičů v Kolíně*. Nymburk, 2012. s. 20 – 35. nemá ISBN

Mezi první právní normu, která obsahovala ustanovení o hasičích z povolání, bylo Vládní nařízení č. 30/1942 Sb.,¹⁸ o věcech požární ochrany. Bylo to poprvé, co se řešila základní organizace a pravidla pro činnost placeného hasičského sboru. Vymezily se zde tři základní druhy hasičstev, která zakládala obec a to hasičstvo z povolání, dobrovolné, povinné a další typ byl závodní. Závody si je zakládaly samy. Zvláštní kategorií, hlavně z dnešního pohledu, bylo hasičstvo povinné, které se muselo zřídit v obcích, ve kterých se nezřizovalo hasičstvo z povolání a kde nebylo ani hasičstvo dobrovolné, tedy v obcích nad 50 tisíc obyvatel. Zásahy probíhaly pouze v rámci jednotlivých obcí. Bylo sestaveno nějaké schéma ohledně celé republiky, kde vrchní postavení měl ministr vnitra a jemu byl přímo podřízen hlavní požární ředitel. V krajích pak působili krajsí požární ředitelé, jejich činnost byla hlavně v odborném technickém dohledu v oboru věcí požární ochrany. Bohužel neexistovaly složky, které by řídily zásahovou činnost v rámci širšího území jako okresu nebo kraje. V této době se určilo, že hasiči budou vyjíždět i do ostatních obcí ve vzdálenosti 15 km, ale pouze pokud to neohrozí vlastní obec. V tomto nařízení se také určilo, že členy hasičstva mohli být pouze muži ve věku od 18 do 60 let, tělesně schopní, proti jejichž osobě nebylo námitek a kteří nebyli zbaveni svéprávnosti, trestáni žalářem nebo kázníci. Členy se také nemohli stát ti, kteří nebyli nositeli čestných práv občanských nebo se jevíli pro své svobodné vlastnosti neschopnými. Takže hasičem se mohl stát muž tělesně zdatný a morálně bezúhonný. Velmi negativní bylo ustanovení, že hasičem se nemohli stát Židé a židovští míšenci se nemohli stát představenými. Do roku 1950 neexistovaly žádné orgány státní správy v úseku požární ochrany. Vše změnilo vydání zákona č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami a tímto začala státní správa spolupracovat s hasiči. Požární ochrana byla zařazena do oboru působnosti Ministerstva vnitra. Národní výbory dostaly za úkol spolupracovat s místními okresními organizacemi dobrovolné požární ochrany, profesionálními a závodními sbory ve věcech požární ochrany. Tzv. „*hasičstvo z povolání*“ musely ze zákona zřídit všechny obce s počtem obyvatel nad 50 000 a také menší obce, když tak rozhodl Krajský národní výbor, který nařídil, že v roce 1952 vzniknou na území Středočeského kraje dva profesionální sbory - v Kladně a v Kolíně. V 50. letech docházelo ke zkvalitňování služby hlavně s ohledem na profesionální obsazení, techniku a technické prostředky. Technické vybavení obsahovalo trofejní vozidla z války a techniku, kterou začala dodávat poválečná výroba. Vyráběly Mercedesy, Dodge, Praga AS 16 a první malé cisterny

¹⁸ Tamtéž. s. 35- 50.

Praga ASC 16, dvoukolový kovový žebřík s výškou 16m a vojenské pontony s lodním motorem.

Zákonem č. 35/1953 Sb., „*O státním požárním dozoru a požární ochraně*“ byla v roce 1954 zřízena okresní inspekce státního požárního dozoru jako samostatná složka ONV. Tento zákon byl po pěti letech nahrazen zákonem č. 18/1958 Sb., „*O požární ochraně*“, který zrušil státní požární dozor a jeho samostatné inspekce požární ochrany ONV, byly začleněny do odboru pro vnitřní věci ONV. Při těchto změnách se stal velitelem požárního útvaru Václav Koštejn. V roce 1965 byl útvar zařazen pod Ministerstvo vnitra a byla mu určena krajská působnost. Usnesením vlády č. 93/1963 Sb.¹⁹ byly inspekce požární ochrany vyčleněny z odboru pro vnitřní věci a postaveny znovu na úroveň samostatných odborů ONV. V roce 1953 začínaly být organizovány první soutěže, které sledovaly náročnost výcviku a jejichž náplň byla stále více přizpůsobována výkonu při službě. V roce 1969 převzal velení KVPÚ²⁰ Rudolf Salák. V roce 1985 byl uveřejněn zákon 133/1985 Sb., „*O požární ochraně*“. Ten dal vzniknout Sboru požární ochrany, který se rozdělil na Správy Sboru a Útvary Sboru PO. Správa Sboru pokračovala v činnosti, kterou prováděly OIPO. Náčelníkem byl pan Milan Varyš od roku 1980. Krajský veřejný požární útvar, oddíl Kolín, ztratil novým zákonem svou krajskou působnost a stal se pouze Okresním útvarem Sboru požární ochrany, ale stále byl pod vedením Rudolfa Saláka. Novela zákona 133/1985 Sb., přinesla mnoho změn, např. se místo názvu požárník začalo používat označení hasič, což se promítlo i do názvu sboru, neboť se začal nazývat Hasičský záchranný sbor okresu Kolín. V roce 2001 vznikl Hasičský záchranný sbor ČR a jako jeho součást Hasičský záchranný sbor Středočeského kraje. V roce 2015 byl vydán nový Občanský zákoník, který značně ovlivnil požární ochranu.

2.4.Spolky, hasičské spolky

Pojmem spolek²¹ označujeme určitým způsobem fixované, relativně trvalé dobrovolné sdružení osob, ať fyzických či právnických, spojených za určitým účelem. Spolkovnictví je jedna z forem veřejného života moderní občanské společnosti. Spolčovací právo patří k základním ústavním a demokratickým právům člověka. Značné spolčování vytvořilo zázemí revoluce v roce 1848 a od 60. let 19. století znamenaly spolky reálnou základnu českého i

¹⁹ Tamtéž. s.50 – 60.

²⁰ Krajský veřejný požární útvar.

²¹ LAŠTOVKA, Marek a kol. *Pražské spolky*. Praha 1998. s. 7-8. ISBN 80-902151-9-X.

německého národního hnutí, politických snah a také rodícího se dělnického hnutí. Moderní spolkový život navázal na velmi rozrostlé a starobylé tradice lidského spolčování. Rysem společnosti je shromažďování lidí do skupin, komunit, celků a stavů.

Feudální společnost se samovolně rozdělila do stavů. Člověk se podle narození zařadil do určitého stavu, který tvořil rámec jeho života. Neměnnost stavovské struktury byl Bohem zavedený a definitivní pořádek světa a také byla fixována dobovou ideologií. Mezi šlechtici vznikají regionální svazy šlechty tzv. krajské landfrýdy, které jsou typické pro pohusitské období. Z jejich moci vzešel král Jiří z Poděbrad a proti němu stála Zelenohorská jednota. I města si vytvářela vlastní spolky, které jsou typické pro vládu Václava IV. a rozvrat říše v 15. století. Silné městské spolky byly jedním z hegemonů husitských Čech. Známe je silné obchodní sdružení měst kolem Baltského moře Hansa. Městská společnost přinesla další dělení obyvatelstva na patricije, obchodníky, řemeslníky a městskou chudinu. Kupecké gildy a řemeslnické cechy byly organizace samosprávného typu, které ovlivňovaly ekonomickou a jakoukoliv jinou společenskou aktivitu vykonavatelů jednoho odvětví. Cechy vytvořily monopolní komunity mistrů, zastupovaly práva mistrů navenek a prakticky povinným členstvím a přesnými kvótami na vyráběné zboží udržovaly danou míru v ekonomickém mechanismu města a jistou míru prosperity každého člena. Často ty nejmocnější cechy ovládaly radnici města. Vznikaly i celozemské cechy, které měly centra v pražských městech. Cechy pořádaly vlastní slavnosti, společenské mše a modlitby, vypravovaly pohřby, pečovaly o vdovy a sirotky po svých členech. Později se cechy staly spíše brzdou rozvoje svobodného kapitalistického podnikání. Stát začal v některých odvětvích, která šla k manufakturní výrobě, chránit jako svobodná a spolu s tím začal podřizovat cechy svému dozoru. V Čechách byly paušálně zavedeny generální cechovní artikule autonomní cechovní řády.

Od let 1848- 1849²² měly cechy výrazně omezenou moc a definitivní konec přišel s vydáním živnostenského řádu v roce 1859, který zaručoval úplnou svobodu podnikání. Korporativní typ spolčování, jehož podstatou je povinné členství na základě jednotného znaku (původu, řemesla) a monopolní postavení v různých oblastech. Protiklad korporativního typu spolčování je asociativní typ, což je základ moderního spolkového života a jež předpokládá naprostou dobrovolnost sdružování jednotlivých členů spolku. Tento princip je spřízněn s osvícenským myšlením. V humanismu a renesanci vzniklo spolčování vzdělávací a vědecké a spolky čerpaly z antických forem. Vzdělanci, literáti a filozofové se spojovali do akademií a

²² Tamtéž. s. 8 – 9.

učených společností. Na popud Konráda Celtise vznikla v Olomouci Sodalitas Marcomannica. Kolem poloviny 16. století v Čechách vznikl rozsáhlý kruh humanistických básníků kolem šlechtického mecenáše Jana staršího Hodějovského z Hodějova. Ve Francii a v Anglii vznikají od 17. století státem zakládané královské akademie. Teprve v 18. století za osvícenství vznikala skutečná asociální hnutí. Spolky navazují na starší spolkové formy, ale mají v sobě nový náboj. První osvícenská učená společnost v Olomouci vznikla v roce 1747 tzv. Societas incognitorum (společnost neznámých) neboli Petraschova společnost, která fungovala pouze čtyři roky. Na počátku 70. let 18. století byla založena v Praze soukromá Učená společnost, která byla předchůdkyní Královské české společnosti nauk. S podporou státu vznikly v jednotlivých zemích Rakouské monarchie spolky feudálních velkostatkářů pro povzbuzení technického pokroku v zemědělství. V Čechách vznikla roku 1769 Společnost orby a svobodných umění v Království českém, která se později nazývala Vlastenecko – hospodářská společnost. Rozšířily se tajné společnosti, mezi které patří rosenkruciáni, svobodní zednáři a ilumináti. Jejich cílem bylo v přísném utajení pracovat k osvobození a obecnému blahu lidstva. Členové se scházeli v jednotlivých lóžích, jejich pravověrnost se zajišťovala přísnými ceremoniály a rituály. Tajné společnosti donutily stát, aby se spolkovým životem začal zabývat a začal je potlačovat za vlády Marie Terezie a znovu po vypuknutí Francouzské revoluce. V té době docházelo i k legálnímu spolčování a proto se začala vytvářet obecná spolková legislativa. Stále fungovaly starší spolkové formy, což byly cechy, zbožná, charitativní a pohřební sdružení apod. Pro 19. století je charakterizující rozvoj spolkového života, který je již napořád svázán s vývojem měšťanské společnosti a národním hnutím.

2.4.1. Spolková legislativa

Legislativu²³ vytvořil habsburský stát na obranu svého stavovského systému, protože v aktivitách tajných společenstev viděl útok na něj. V roce 1754 vydal nařízení policejním podkomisařům ve Vídni sledovat tajné a podezřelé schůzky. V roce 1764 byla přijata zásada, že bez povolení panovníka nelze založit žádný spolek. V 90. letech 18. století přišla celá řada omezení činnosti tajných společenství. Schůzky byly zakazovány a sledovány policií. V době po napoleonských válkách se staly nebezpečím studentské spolky tzv. buršenshafty. Předbřeznové Rakousko podporovalo spolkovnictví v soukromé iniciativě např. v průmyslu, zemědělství, vědě, umění, osvětě a charitě. V roce 1816 vydal stát instrukce pro zakládání

²³ LAŠTOVKA, Marek a kol. *Pražské spolky*. Praha 1998. s. 9-10. ISBN 80-902151-9-X.

ženských dobročinných a prospěšných spolků. Od roku 1821 podporoval a upravoval podmínky zakládání akciových společností, které vznikaly v oblasti dolování a stavby koněspřežných železnic. Další speciální nařízení pro živnostensko – průmyslové spolky a akciové společnosti vznikly v letech 1838, 1839 a 1840. Podporu nacházelo zřizování spořitelních a pojišťovacích ústavů. V roce 1825 byla založena Česká spořitelna, v roce 1827 Česká vzájemná pojišťovna a v roce 1829 Moravskoslezská vzájemná pojišťovna. Snahy o vybudování českého průmyslu poskytla v roce 1833 „*Jednota ku povzbuzení průmyslu v Čechách*“, která se nazývala Průmyslová jednota. Stát nebránil vzniku čtenářských spolků a spolu s ochotnickým divadlem stály na počátku propagace českého obrozeneckého programu. Z podnětů šlechty vznikly podněty k založení vědeckých společností např. Moravské muzeum v Brně v roce 1817 a České muzeum v Praze v roce 1818. Vydávaná pravidla si všímala vždy jen jednoho spolkového typu. Teprve v roce 1840 úřady napadlo vydat normu, která by upravovala spolčování obecně. Dvorská kancelář vypracovala návrh zásad, který upravoval svobodné zakládání spolků, pokud nebyly zakázány zákonem nebo nevyžadovaly koncesi úřadů. Tento návrh zůstal utajen a nebyl realizován. První spolkový zákon vyšel až formou dekretu dvorské kanceláře 5. listopadu 1843. Bylo nutno získat souhlas státních úřadů a podle typu spolku buď od císaře, spojené dvorské kanceláře nebo zemského úřadu. Tento zákon byl doplněn normou regulující vznik spořitelen v roce 1844. Následující rok byly regulovány i dělnické pokladní spolky v Čechách. V revolučním roce 1848 se staly spolky základním diskusním fórem a nástrojem boje za liberalizační reformy. Liberální opozice chtěla na metternichovském systému práva spolčovací, shromažďovací a petiční, a tak se dostaly i do oktrojované ústavy. V prosinci 1848 byly zakázány demokratické a dělnické spolky. V roce 1849 byl vydán císařským patentem prozatímní spolkový zákon. Nepochitické spolky nevýrobní povahy vznikaly volně bez nutnosti povolení úřadů. Měly pouze ohlašovací povinnost. Nepochitické spolky výrobní sféry podléhaly nejen zákonu z roku 1843, ale i dalším zákonům. Ohlašovací povinnost měly i politické spolky, ale nesměly zasahovat do sféry zákonodárné a výkonné moci.

Po dobu obležení Prahy 1849 – 1850 nebyla praktická realizace spolkového práva. Za bachovského absolutismu²⁴ bylo velké omezení spolkového života, byly zakázány studentské spolky a omezováno členství studentů v ostatních spolcích. Od roku 1851 sílila státní asociace. Silvestrovské patenty znamenaly přímé zrušení spolčovacího práva a otevřely cestu

²⁴ Tamtéž. s. 10 – 11.

policejnímu dozoru nad spolky. Spolkový zákon č. 253/1852 ř. z.²⁵ nahradil Prozatímní spolkový zákon. Platil po celé monarchii kromě vojenské hranice. Vztahoval se i na spolky výrobní a akciové, které dosud spadaly pod normu z počátku 40. let 19. století. Znovu byla zavedena trojstupňová povolávací praxe – císař, ministerstvo vnitra, zemský úřad. Spolky a politické spolky, které mohly zasahovat do výkonné a zákonodárné moci nebyly povoleny. Státní správa měla rozsáhlé dohlížecí a regulující pravomoci. Zvláštní pozornost stát věnoval spořitelnám a pojišťovnám. Spořitelny stát podporoval po celá 50. léta 19. století a pojišťovny legalizoval a podporoval od roku 1856. Spolkový zákon z roku 1852 zůstal v platnosti i po znovuzavedení konstitučního zřízení v roce 1860. Na počátku 60. let 19. století vznikají důležité české spolky, politická uskupení, noviny, atd. Vláda se stále snažila kontrolovat spolkové a shromažďovací aktivity. Spolkový zákon se v té době používal individuálně podle okolností. Liberálnější spolkové právo přišlo se spolkovým zákonem č. 134/1867 ř. z.,²⁶ „*O právu spolčovacím*“, který se stal součástí prosincové ústavy z téhož roku, která platila až do konce monarchie. Zákon byl v platnosti pouze v Předlitavsku, a upravoval spolčovací podmínky po celý další život Rakouska – Uherska i po roce 1918.

První československá republika tento zákon převzala, novelizovala a v této podobě platil za okupace i po skončení druhé světové války až do roku 1951. Tento zákon se nevztahuje na politické strany, které v té době nebyly považovány za právnické osoby, a tudíž existovaly mimo spolkovou bázi. V zákonu se stanovují podmínky založení spolku. Navrhovatel je povinen úmysl založit spolek oznámit zemskému úřadu a předložit stanovy. Spolek, který by byl potenciálně nebezpečný zákonu, právu nebo státu může úřad zakázat. Také se zákon zabývá ukončením spolku. Členy spolku nemohou být cizinci, ženy a nezletilé osoby. Představenstvo má být mezi 5 – 10 osobami. Pro spolky zaměřené na zisk a společenstva platil zákon z roku 1852, který ponechával koncesní systém.

Za pomnichovské druhé republiky došlo ke změnám spolkového práva vládním nařízením č. 13/1939 Sb.²⁷ Byl zrušen oddíl o politických spolcích a všechny existující politické spolky prohlášeny za zaniklé k 1. březnu 1939. S tím byl spjat zákaz vzniku nových politických spolků. Vláda vydala i vládní nařízení č. 30/1939 Sb.,²⁸ které umožnilo vytvoření „*zvláštních*

²⁵ Tamtéž. s. 11 – 12.

²⁶ Tamtéž. s. 12 – 14.

²⁷ Tamtéž. s. 14 .

²⁸ Tamtéž. s. 14.

sdržení” nepodléhající spolkové legislativě a povolovalo je ministerstvo vnitra. Sdržení podléhala dozoru politických či policejních úřadů. Norma nepřestala platit ani po skončení druhé světové války. Byla zrušena až v roce 1990 zákonem č. 83. Krátce po okupaci českých zemí německou armádou došlo k další zásadní novele spolkového zákona, která značně omezila svobodu spolčování. Bylo to vládní nařízení č. 97/1939,²⁹ které zavedlo koncesní systém.

Po skončení druhé světové války prošlo spolkovnictví nápravou pomocí dekretu prezidenta ČSR č. 81/1945 Sb.,³⁰ „*O některých opatřeních v oboru spolkovém*”. Dekret obecně zrušil všechna rozpuštění spolků v době nesvobody s výjimkou spolků zaniklých v rámci slučovacích a jednotících snah v odborovém hnutí a při organické výstavbě hospodářství a spolků, jejíž program není ve shodě se současnou politickou organizací veřejného života. Spolky, které zanikly prokazatelně pod tlakem okupace, mohly být po válce znovu obnoveny. Vláda rozpustila německé a maďarské spolky. Benešův dekret obnovoval platnost liberálního spolkového zákona č. 134/1867 ř. z. Také byl nechán v platnost protektorátní vládní nařízení č. 97/1939 Sb., takže mohl být nepovolen spolek, jehož zřízení nebylo ve veřejném zájmu. Spolčování po druhé světové válce reguloval starý rakouský spolkový zákon č. 134/1867 ř. z. až do roku 1951. Vznikly zvláštní zákonné normy, které zřídily některé konkrétní masové organizace spolkového typu.

Nová komunistická moc přistoupila k postupnému omezení spolkového práva. Vznikl nový pojem dobrovolných organizací, které ale nebyly do roku 1951 právně zakotveny a tak vznikaly tyto organizace na spolkovém základě. Roky 1948 – 1951 přinesly do spolkového života značný chaos a umožnil státu personálně a organizačně potlačovat nepohodlná sdržení. Ustanovení nového spolku bylo vázáno na obdržení úředního povolení. Dosavadní zákon byl v roce 1951 nahrazen zákonem č. 68/1951 Sb.,³¹ „*O dobrovolných organizacích a shromážděních*”. Tento zákon platil na území celého státu a nahrazoval i staré uherské spolkové zákonodárství na Slovensku. Termín dobrovolné organizace měl nahradit termín spolky. Jejich vnitřní chod řídil organizační řád, jenž musel schválit příslušný krajský národní výbor. Opět byl zaveden koncesní systém spolkovnictví. Ideálem bylo vytvoření jedné jednotné a monopolní dobrovolné organizace pro každý obor činnosti. V úvodu jsou některé

²⁹ Tamtéž. s. 14 – 15.

³⁰ Tamtéž. s. 15 – 16.

³¹ Tamtéž. s. 16 – 17.

takové organizace vyjmenovány např. jednotná odborová organizace, organizace žen, organizace mládeže, jednotná lidová tělovýchovná a sportovní organizace, kulturní, technická a vědecká sdružení. Praktický vývoj spolkových forem od roku 1945 směřoval k vytváření těchto obřích organizací se stovkami místních a závodních poboček. Vnitřní chod těchto spolků určoval demokratický centralismus. Stát má pečovat o rozvoj organizací a zároveň dohlížet, aby fungovaly prostřednictvím národních výborů a v obecné rovině ministerstva vnitra. Zákon prohlašuje za dobrovolné organizace tyto spolky: Revoluční odborové hnutí, Jednotné svazy zemědělců, Československý svaz mládeže, Svaz československo – sovětského přátelství, Československý svaz žen, Československou obec sokolskou a Československý Červený kříž. Spolky vzniklé před 1. 10. 1951 může prohlásit za dobrovolné organizace ministerstvo vnitra. Mimo dobrovolných organizací stále fungovaly i spolky na podkladě starého zákona z roku 1867. Zákon doplnila vyhláška ministerstva vnitra č. 320/1951 Ú. 1.,³² která říká, že lid má svým sdružováním pomáhat uskutečnit přechod od kapitalismu k socialismu. Spolek, který nepomáhá výstavbě socialismu nebo ji dokonce brzdí, může být rozpuštěn okresním národním výborem. Tato vyhláška byla novelizována vyhláškou ministerstva vnitra č. 158/1957 Ú. 1.,³³ která z části reguluje shromažďovací právo. Po další desetiletí v Československu vyvíjely činnost staré spolky na základě rakouského spolkového zákona, které byly podřízené přísnému dozoru státu, a i masové celostátní dobrovolné organizace, které byly prakticky propojeny s mocenskými strukturami v zemi. Dobová literatura se snaží řešit nejasnou terminologii obecným pojmem - obecná sdružení, ale běžně se používá až od roku 1989. Po roce 1968 mohla dát státní moc přísnější postihy i na právo spolčovací, což je zakotveno v zákonu č. 126 „*O některých přechodných opatřeních k upevnění veřejného pořádku*” a č. 128 „*O Národní frontě*”. Tyto zákony platily až do konce komunistického režimu. V polovině 80. let 20. století vznikl zákon č. 116/1985 Sb.,³⁴ který měl zabezpečit existenci mezinárodních nevládních organizací sídlících v Československu a sdružení cizích státních příslušníků. Spolkové a shromažďovací právo patřilo k prvním uzákoněním po pádu komunistického režimu.

³² Tamtéž. s. 17 – 20.

³³ Tamtéž. s. 20.

³⁴ Tamtéž. s. 20 – 22.

V roce 1990 přijalo československé Federální shromáždění zákon č. 83/1990 Sb.³⁵ a zákon č. 84/1990 Sb.,³⁶ které platí na území České republiky doposud. V zákoně č. 83 byl nahrazen výraz spolek pojmem sdružení. Tento zákon představuje dosud nejliberálnější spolkovou normu v našich zemích. Již v úvodu proklamuje naprostou svobodu občanů se sdružovat i bez povolení státního orgánu, čímž ruší koncesní systém a na jeho místě ponechává jen ohlašovací povinnost. Tento zákon se nevztahuje na politické strany a hnutí, sdružení k výdělečné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu určitých povolání, církve a náboženské společnosti. Zákon na druhou stranu i zakazuje některé typy sdružení a to ty, jejichž cílem je omezování osobních, politických a jiných práv občanů pro národnost, pohlaví, rasu, původ, politické a jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, rozněcující nenávist a nesnášenlivost, podporující násilí anebo jinak porušující ústavu a zákony, dále ty, které chtějí dosáhnout svých cílů způsoby, které stojí v rozporu s ústavou a zákony a také ty, které jsou ozbrojené nebo s ozbrojenými složkami. Členství ve sdruženích nesmí být nucené a nesmí být na újmu ve společnosti. Sdružení vznikají svou registrací na ministerstvu vnitra České republiky.

Do vydání norem³⁷ povoloval spolky panovník nebo dvorská kancelář. Do roku 1840 povoloval dvorský finanční úřad akciové společnosti. Státní politické úřady rozhodovaly o vzniku ostatních spolků ve třech stupních (císař, spojená dvorská kancelář a zemský úřad). Od roku 1848 bylo vrchním orgánem pro spolky ministerstvo vnitra. V letech 1849 – 1852 byly spolkové kompetence přeneseny na okresní politické úřady a obecní úřady. Po roce 1852 opět trojstupňová koncesní praxe. V době Bachova absolutismu byl dozor nad spolky svěřen celé státní správě, tudíž od místodržitelství přes krajské vlády po okresní hejtmanství. Nad pražskými spolky dozíralo pražské policejní ředitelství. Od roku 1867 byla ohlašovací povinnost spolků přenesena na zemský politický úřad. Spolky, které územně přesáhly jednu zem, se měly hlásit na vídeňské ministerstvo vnitra. Okresní hejtmanství vedlo tzv. spolkový katastr, což byla evidence spolků na území politického okresu. Pád Rakouska – Uherska a vznik Československé republiky neznamenal ve spolkových kompetencích úřadů žádnou změnu. Během první republiky se ustanovila dvoustupňová úřední soustava. První byl okresní úřad, který se nazýval spolkovým úřadem I. stolice a druhý byl zemský úřad, který se nazýval

³⁵ Tamtéž. s. 22 – 24.

³⁶ Tamtéž. s. 24.

³⁷ Tamtéž. s. 24.

spolkovým úřadem II. stolice. Toto bylo zachováno i za Protektorátu Čechy a Morava. Po druhé světové válce dále fungovala tato struktura. Úřad I. stolice se nazýval okresní národní výbor a spolkovým úřadem II. stolice se stal zemský národní výbor. Změny se udály až v roce 1948, kdy vznikla složitá trojstupňová struktura spolkových úřadů, které náležely okresním a krajským velitelstvím národní bezpečnosti. V roce 1950 se agendy národních výborů a velitelství národní bezpečnosti oddělily. Zákonem v roce 1951 se spolková agenda částečně centralizovala a veškerá povolávací řízení byla dána zpět krajským národním výborům. Od roku 1956 se okresní národní výbory rozhodly vtáhnout „staré” spolky do běžného života. V roce 1968 byla spolková agenda přenesena na republikové ministerstvo vnitra. Spolkový zákon v roce 1990 provedl největší centralizaci ve spolkových kompetencích státních orgánů. Registrační řízení bylo přeneseno na ministerstvo vnitra České republiky.

2.5.Proč nestačí dobrovolní hasiči

Četnost požárů, obzvláště ve městech, už nedovolovala jejich spolehlivou likvidaci pouze dobrovolnými hasiči. Proto se začaly v celé zemi objevovat názory na nutnost založení profesionálních hasičských sborů. V Evropě vznikly první sbory profesionálních hasičů v Paříži v 18. století a nazývaly se Sapeurs – Pompiers.³⁸ V českých zemích vznikl první profesionální sbor v Praze v roce 1853. Budování profesionálních hasičských sborů si vyžádalo i právní úpravu požární ochrany. Hasičské sbory patří k jedněm z mála dobrovolných organizací³⁹ objevujících se v našem životě a majících tak dlouholetou tradici.

2.6.Zabezpečení měst

Ve městech často dochází k nejrozsáhlejším a nejobtížnějším požárům.⁴⁰ Je zde soustava faktorů, které ohrožují lidské životy i majetek. Většinu požárů způsobuje lidská činnost a právě ve městech je větší nebezpečí požáru. Komplikace, které nastávají pro hasiče ve městech, jsou výškové budovy, přelidněná nákupní a obchodní centra, průmyslové závody a dílny, staré budovy často nevybavené protipožárními prvky a únikovými východy, dopravní zácpy a zablokované příjezdové cesty. Proto skoro ve všech městech mají stanice, na kterých

³⁸ LIŠKA, Václav. *Historie hasičstva u nás*. In: Sborník přednášek ze 4. českého vexilologického kongresu. 2008. s. 23 – 28. ISSN 978-80-254-3062-0.

³⁹ FÁK, Jiří. *Ohlédnutí za výstavou „Co jste hasiči...”*. In: Vlastivědný sborník. Plzeň, 1999. s. 5 – 7. ISSN 1801-0032.

⁴⁰ WALLINGTON, Neil. *Hasičské automobily a historie hasičství*. Londýn, 2003. s. 84- 89. ISBN 978-80-255-0407-9.

mají hasiči 24 hodinovou službu. Když hasiči vyjedou na výjezd, musí za ně jiná hlídka přebrat místo, aby vyjela, kdyby vypukl další požár nebo nastala jiná nečekaná situace. V továrnách s nebezpečnými chemikáliemi a elektrárnách si musí zařídit i vnitřní hasičský sbor.

2.7.Zabezpečení venkova

Obce a vesnice využívají nasmlouvané hasiče, kteří jsou často místními obyvateli.⁴¹ Tyto sbory platí ze svého rozpočtu obec. Častými zásahy bývají požáry osamocených chat, křovin, trávy a lesů i obytných domů. Tito hasiči musí být schopni kdykoliv vyjet, takže musí mít shovívavého zaměstnavatele, který je pustí. Využívají se dva typy svolávání, buď se vyhlásí poplach místním rozhlasem, nebo se posílají přes stroj esemesky všem hasičům. Velmi nebezpečné bývají požáry stohů a povodně. Nezachraňují se jen lidské životy, ale hasiči běžně zachraňují i zvířata, která spadla do různých jam nebo do nádrží na vodu.

2.8.Nejpoužívanější požární prostředky

Pro hasičskou práci jsou nejdůležitější stroje, díky kterým se hašení požárů stalo jednodušší a rychlejší záležitostí. Ruční stříkačka je nejdůležitější stroj, který hasiči měli k dispozici, a ze které se později vyvinuly dnešní automobilové stříkačky, bez kterých si hasiče nedovedeme představit. Druhou důležitou technikou se stal žebřík, s jehož pomocí se hasiči dostávají do výšek a hašení požárů je efektivnější.

2.8.1. Ruční stříkačka a její vývoj

První konstrukce byly pouze vylepšenými staršími zařízeními s jedním válcem, kam se voda nasávala vytažením pístu do horní polohy a ven se vystříkovala jeho stlačením dolů. Vozová stříkačka byla vyrobena Antonínem Platnerem v roce 1518 v Augšpurku.⁴² V roce 1655 německý konstruktér Hans Hautch⁴³ jako první na světě použil v konstrukci ruční stříkačky vzduchojem. Díky němu se voda vystříkovala jako rovnoměrný proud tryskající vody. V roce 1673 Holanďan Jan Van der Heiden zkonstruoval první kožené hadice v délce

⁴¹ Tamtéž. s. 90 – 95.

⁴² FÁK, Jiří. *Ohlédnutí za výstavou „Co jste hasiči...“*. In: Vlastivědný sborník. Plzeň, 1999. s. 5 – 7. ISSN 1801-0032.

⁴³ WALLINGTON, Neil. *Hasičské automobily a historie hasičství*. Londýn, 2003. s. 36 – 55. ISBN 978-80-255-0407-9.

15 m. Byly ze sešíváné kůže a s mosaznými koncovkami opatřenými závitem na obou koncích. Díky hadicím už nemuseli lidé dělat lidské řetězy se džbery. Heiden stříkačku připevnil na sáně. V roce 1721 anglický výrobce knoflíků Richard Newsham vylepšil konstrukci ruční stříkačky a vyrobil novou na principu promyšleně sestaveného systému pák, pístů ovládaných řetězem a vzduchojemů. Velké stříkačky dokázaly vystříknout vodu až na vzdálenost 50 m. Většinu si jich objednaly pojišťovací společnosti, ale scházela finanční podpora ze strany státu. Mezi stříkačky v Americe patří tzv. „double - decker”. Během 19. století procházely stříkačky dalším zdokonalováním, ale jejich výkon byl přímo úměrný fyzickému úsilí přenášenému na páky. Vždy to bylo závislé na množství dobrovolných pumpařů. Tito pumpaři se velmi rádi účastnili závodů, kde si poměřovali síly. Velice důležitou změnou bylo připevnění stříkačky k vozu s koňmi.⁴⁴ Díky tomu se zvýšila rychlost převozu a pohyblivost stříkačky. Výrobci stříkaček mohli začít sestavovat mnohem těžší a výkonnější stříkačky. Použití vozu s koňmi znamenalo, že se hasiči mohli poprvé vézt na stříkačce a proto výrobci brzy přidali na vůz stupadla za kočího a madla na držení. Hasič, který seděl za kočím, ovládal brzdící páku, kterou podle pokřiku kočího brzdil zadní kola. Dalšími doplňky se staly žebříky a kožené hadice s mosaznými proudnicemi. Pomalu se ze stříkaček s koňským pohonem stávalo soběstačné požární vozidlo. Stříkačky se mohly pohybovat až rychlostí 30 km/h, a když přijely na místo, hasiči nebyli vyčerpaní z tahání těžké stříkačky. Ruční stříkačky se používaly až do doby než je vystřídal mechanismus poháněný párou, ale v zemědělských oblastech a venkovských usedlostech se ruční stříkačky používaly až do počátku 20. století. V městech si mohly některé sbory dovolit vlastnit vlastní koně. U jiných stanic bylo vyhlášeno, že se mají zapřáhnout nejbližší koně u požární stanice. Tyto povozy neměly žádné trubky, zvonce ani elektrické houkačky a proto všichni hasiči po celou trasu nepřetržitě křičeli, aby ostatní upozornili, že se blíží požární vůz. K prvnímu použití parního stroje k pohonu požární stříkačky⁴⁵ došlo v roce 1829. Stále se k dodávání vody do hadic používal vzduchojem o velkém objemu. Pumpa požární stříkačky byla namontována do přední části podvozku, hned za sedadlem kočího. Do topeniště se dvířky v zadní části požárního vozu přikládal koks, a dva písty parní pumpy byly přímo spojeny s pístem stříkačky. Kotel potřeboval asi 13 minut, než vyrobil dostatek páry o potřebném tlaku, když se dosáhlo tlaku, dokázala parní stříkačka dostříknout proud vody do výšky 27 m.

⁴⁴ Vznikla v 18. století v Anglii a vyrobil ji Richard Newsham.

⁴⁵ Vytvořil ji Georg Braithwait a John Ericsson.

Celá stříkačka⁴⁶ vážila 2,5 t a během minuty jí dokázalo protéct okolo 680 l vody. Její rozšíření bylo velmi pomalé, protože pumpaři se nechtěli vzdát svého platu a piva, které dostávali za vynaloženou sílu, a přisuzovala se jí také značná poruchovost. V Londýně si museli na parní stříkačky počkat až do roku 1863. V Americe v roce 1851 sestrojili stříkačku, která se pohybovala vlastní silou a používala rotační čerpadlo, ale i nadále se zde vyráběly stříkačky tažené koňmi. Parní stříkačky se nadále vylepšovaly jak jejich tažná síla, tak i jejich dostřik. Brzy se místo rozdělávání třísek začal používat plynový hořák. Až v 70. letech 19. století se výrobci pustili do výroby stříkaček pohybující se vlastní silou. Jejich kotle s párou poháněly i zadní kola vozů. Na počátku 20. století se éra parních stříkaček chýlila ke konci. Některé hasičské stanice měly stříkačky na elektromotory napájené akumulátory. Tato vozidla si získala velkou popularitu okolo roku 1905, i když byla velmi těžká. Nevýhodou bylo, že se vozidlo muselo velice často dobíjet a elektromotor nedokázal zároveň pohánět i stříkačku. Na počátku 20. století došlo k několika pokusům sestavit požární stříkačku se spalovacím motorem. Všechny pokusy vycházely z tehdejších podvozků prvních automobilů a všechna vozidla končila jako velitelské vozy. V roce 1903 měly první stříkačku se spalovacím motorem v Anglii. O rok později již měly stříkačku se spalovacím motorem, ale ta již byla poháněna samotným motorem vozidla. Tato vozidla mohla na zásah přepravovat i další vybavení, např. žebřík, přenosné hasicí přístroje a měly i nádrž na 272 l vody, která zásobovala hlavní pumpu. Americký výrobce Waterous přišel s nápadem, že jeden motor bude pohánět kola vozidla a druhý motor bude pohánět čerpadlo stříkačky. Mnoho výrobců se rozhodlo, že nebudou přestavovat již existující nákladní automobily, a proto jim nechávali jak zdvojení zadních kol, tak i brzy s posilovačem na všech nápravách. Ve 30. letech 20. století se začala vozidla rozdělovat na tři druhy – první bylo univerzální, to dováželo na místo zásahu vodu a různé součásti výstroje, druhým byly automobily s otočnými žebříky, které dosahovaly výšky až 30 m, a třetí byly neustále se vyvíjející specializované automobily, mezi které se řadily i pěnové hasicí automobily nebo automobily převážející hadice. V roce 1935 se představil první požární automobil s uzavřenou karoserií. V dnešní době se hasičské vozy rozlišují do tří kategorií – první dodávají vodu a jsou označeny jako cisternové automobilové stříkačky, druhé zajišťují přístup do výšky až 40 m a třetí jsou pro speciální použití, ty slouží pro dopravu posádky, záchranářské výstroje, dýchacích přístrojů, pěnových hasicích přístrojů, ochranných oděvů proti chemickým a nebezpečným látkám, ventilační systémy osvětlení a také slouží jako místo oddechu pro velitele i posádku.

⁴⁶ Včetně celého příslušenství a vybavení.

2.8.2. Žebřík

Žebříky se používaly již odpradáвна.⁴⁷ Většinou je hasiči museli na místo požáru donést sami. Později se žebříky začaly montovat na vozy tažené koňmi. Do konce 19. století se objevovaly ve všech větších městech žebříky, které byly rozloženy na několik částí, připevněné na stříkačky tažené koňmi. Žebříky dosáhly výšky 20 m.

3. Starý Kolín

3.1. Historie obce

Dnešní Starý Kolín leží ve Středočeském kraji.⁴⁸ Ve středověku se nacházel v kraji Kouřimském, jehož hlavním centrem bylo prastaré město Kouřim. Název kraje se však často měnil. Starý Kolín je rozdělen na dvě části: Starý Kolín a Bašta. Obec má 1555 obyvatel. (z roku 2009)

Ve Starém Kolíně se našly keltské mince⁴⁹ (duhovky), což nám umožňuje se domnívat, že zde bylo keltské osídlení. Za starší část obce je považována Bašta, kde prý přebývala místní čarodějnice. Založení Bašt se traduje jako reakce na splavování dřeva, které bylo potřeba při stavbě štol, též se zde pálily dřevěné milíře.

Druhá část obce začala vznikat v místech křižovatky tří královských cest, které napomáhaly k rozvoji obchodu.

V okolí Starého Kolína leží i město Kolín, který je nepochybně starší,⁵⁰ což je možné doložit v kronikách. Královské město Kolín bylo založeno německými patriciji na objednávku krále Přemysla Otakara II. v roce 1261. Název byl nepochybně převzat od nedalekého staršího sídliště německých kolonistů Antiqua Colonia (doslovně stará kolonie). Přívlastek „stary“ patrně vznikl v okamžiku založení města Kolína. Starý Kolín se rozvinul ve významný obchodní uzel, čemuž nasvědčuje výstavba kostela sv. Ondřeje a jeho vysvěcení v roce 1267.⁵¹ Poukazuje to, že Starý Kolín musel projít již určitým vývojem a je nepochybně starší

⁴⁷ Tamtéž. s. 56 – 61.

⁴⁸ <http://www.starykolin.eu/informace-o-obci/historie-obce/> [2015-03-05]

⁴⁹ KLÍMA, Jaroslav. *Starý Kolín: antiqua colonia*. Starý Kolín, 1968. s. 6.

⁵⁰ <http://www.starykolin.eu/informace-o-obci/historie-obce/> [2015-03-05]

⁵¹ OTTO, Jan. *Ottův Slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. Praha, 1899. sv. 14. s. 556 – 557.

než je rok doložení 1267. Další zmínka je k roku 1293, kdy zde český král vykonával patronátní právo nad kostelem a byl také majitelem zdejší vsi. O dva roky později v kostele sv. Ondřeje káže farář a tím se prokazuje, že kostel je farní a král jako lokátor uplatňoval své právo dosazovat faráře.

Ve středověku zde existovalo několik dvorů, které bývaly majetkem erbovnických⁵² a měšťanských rodů z Kolína a Kutné Hory. U jednoho z nich vznikla i tvrz poprvé doložená r. 1379 jako majetek kutnohorského měšťana Ondřeje Frcuchára.⁵³ Tento dvůr s tvrzí získal v roce 1386 další kutnohorský měšťan Tomlin Praubart, který připojil ke svému dvoru několik dalších dvorců a takto rozšířený majetek prodal roku 1397 Martinu Pušovi, měšťanu z významné pražské a kutnohorské patricijské rodiny, která se pokusila sňatky aspirovat až do panského stavu. Za husitských válek získal tento šosovní statek Zachař z Řenče⁵⁴ (z Řence, z Řeneč), který je doložen od roku 1436 do roku 1445.

Právě tehdy byla zrušena závislost na městském právu „Nového“ Kolína⁵⁵ a Starý Kolín byl podřízen zemskému právu. V hierarchii feudálních pozemků a s nimi spojených budov, postoupil do nejvyšší skupiny a stal se z něho tak zvaný deskový statek. Tedy pozemkový majetek (realita) zapisovaný do Desek zemských. Starý Kolín se pak vyvíjel v této rovině. Zachařův syn Vilém prodal čerstvý vladycký statek r. 1494 městu Kolínu, které jako královské město smělo vlastnit deskové statky, a patřily mu i „nedeskové“ části vsi. Bohužel tvrz ztratila význam, protože nebyla sídlem žádného šlechtického rodu. Docela zanikla a v dnešní době není ani známo, kde stávala.

Vývoj obce je spojen s dějinami Kolína, dříve zvaného „Nový“. Za účast v prvním stavovském odboji v roce 1547 bylo královské město Kolín potrestáno konfiskacemi,⁵⁶ stejně jako jednotliví měšťané. Mezi zkonfiskovaným majetkem se objevila i ves Starý Kolín. Císař Ferdinand I. nechal obec připojit k svému kolínskému panství. V r. 1583 byla ves postoupena králi. V roce 1575 se zřídila strouha na dopravu dřeva z Labe na Kaňk. Roku 1610 bohužel

⁵² [http://www.starykolin.eu/informace-o-obci/historie-obce/\[2015-03-05\]](http://www.starykolin.eu/informace-o-obci/historie-obce/[2015-03-05])

⁵³ KLÍMA, Jaroslav. *Starý Kolín: antiqua colonia*. Starý Kolín. 1968. s. 21-22.

⁵⁴ *Památník hasičské župy pol. okresu kolínského*. Kolín, 1905. s. 36.

⁵⁵ [http://www.starykolin.eu/informace-o-obci/historie-obce/\[2015-03-05\]](http://www.starykolin.eu/informace-o-obci/historie-obce/[2015-03-05])

⁵⁶ OTTO, Jan. *Ottův Slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. Praha, 1899. sv. 14. s. 556 – 557.

zachvátil Starý Kolín mohutný požár, při kterém celá obec vyhořela. Od roku 1731 do roku 1740 se postupně vystavěl kostel sv. Ondřeje. V srpnu⁵⁷ 1799 prošel Starým Kolínem pluk ruské armády, který bojoval proti Napoleonovi. V roce 1840 vznikl ve Starém Kolíně největší požár, který vypálil 39 domů a špýchu. V roce 1842 byla vykolíkována budoucí trasa dráhy Pardubice – Praha. První vlak po trase Olomouc – Praha jel 20. 8. 1845. Zastávka vznikla ve vesnici až v roce 1873.

3.2.Obecní povinnost požárního zabezpečení

Obec⁵⁸ zřizuje a zpravuje jednotku sboru dobrovolných hasičů obce podle zákona o požární ochraně. Její povinností je zajišťovat odbornou přípravu členů sboru, aby při požáru, živelné pohromě nebo jiné mimořádné události byli schopni správně a rychle zasáhnout. Výjimkou je odborná příprava velitelů a strojníků, neboť organizaci řídí okresní úřad prostřednictvím hasičského záchranného sboru okresu. Obec by měla do svých jednotek zařazovat členy občanských sdružení působících na úseku požární ochrany, ale v praxi je možné zařadit do jednotek požární ochrany i občany, kteří v takových to sdruženích nejsou. Velitele sboru do funkce jmenuje a odvolává starosta obce, který má povinnost přihlídnout k návrhům občanského sdružení. K dosazení velitele se vyjadřuje i okresní úřad, který posuzuje odbornou způsobilost navrhovaného kandidáta. Velitel má při zásahu značnou pravomoc, kterou může ovlivnit záchranu života a zdraví poškozených osob a majetku, např. může nařídit určitá omezení osobám nacházejícím se na místě zásahu, ověřovat si totožnost osob, u kterých má podezření, že spáchaly přestupek na úseku požární ochrany a může nařizovat některá nutná opatření na místě požáru. Pokud jsou v obci neobvyklé okolnosti, mohou být někteří členové zaměstnání jako hasiči v hasičské zbrojnici. Nejčastěji bývají zaměstnání velitelé a strojníci. V případě potřeby může vzniknout i jen požární hlídka, která má tři až čtyři členy a je vybavena jednoduchými hasebními prostředky. Může se stát, že obec není schopna svou zákonnou povinnost splnit, tak se spojí s právníckými nebo podnikajícími fyzickými osobami, které v obci mají zřízenou jednotku požární ochrany. Je možné tuto situaci i otočit. Vždy je nutné koordinovat tyto situace na okresním úřadě, z důvodu dojezdových časů jednotek. Mezi další povinnosti patří i zabezpečení výstavby, údržby objektů a zařízení požární ochrany, kde se jedná zejména o požární zbrojnice, cvičiště, cvičná

⁵⁷ KLÍMA, Jaroslav. *Starý Kolín: antiqua colonia*. Starý Kolín, 1968. s. 46-47.

⁵⁸ SZASZO, Zoltán. *Postavení a působnost obcí na úseku požární ochrany*. In: 150 hoří. Ministerstvo vnitra, 1995. s. 2-3. ISSN 0862-8467.

zařízení, vodní nádrže a jiné zdroje vody apod. Obec zajišťuje zpracování stanovené dokumentace o požární ochraně a její udržování v souladu se skutečným stavem. Požární řád obce se řadí mezi základní dokumentaci a upravuje organizaci požární ochrany v obci. Řád zpracovává obecní úřad s preventistou požární ochrany obce, velitelem jednotky a veřejnost má možnost se s ní seznámit na vývěsních tabulích jako s každým důležitým dokumentem v obci. Mezi další dokumenty požární ochrany obce patří dokumentace o jednotce požární ochrany a o její činnosti, dokumentace o provádění preventivních požárních kontrol. Při špatném výsledku z kontrolních akcí může obec uložit opatření k odstranění nedostatků a zabezpečit kontrolu jejich plnění. Obec se podílí na zajišťování⁵⁹ požární ochrany v rámci branné povinnosti státu. Obec má i další pravomoci např. vstup do cizí nemovitosti, kde při požárech jednotka musí zasáhnout, aby uhasila požár nebo zamezila šíření. V případě požárního cvičení se musí vlastník nebo správce nemovitosti o této záležitosti dozvědět nejméně 24 hodin před začátkem cvičení. Když vlastník nebo správce zamítne žádost o cvičení, může obec stanovit rozhodnutí, že vstup do nemovitosti je nutný. Proti takovému rozhodnutí se může podat odvolání, o kterém rozhoduje okresní úřad. Obec by měla proplatit ušlý zisk zaměstnavateli. Pokud při činnosti v jednotce, v požární hlídce nebo v kontrolní skupině dojde u občana k poškození na zdraví nebo k jeho smrti, tak vzniklou škodu uhradí poškozenému nebo jeho pozůstalým stát. Stejně se postupuje, i když škoda na zdraví nebo smrti vznikla při pomoci poskytnuté při zdolávání požárů, při odstraňování jejich následků nebo při cvičení jednotky požární ochrany. V zastoupení státu poskytuje náhradu škody okresní úřad. Když dojde u člena požární ochrany při zásahu, u občana při pomoci poskytnuté na výzvu velitele zásahu k poškození na zdraví, nebo částečné invaliditě obdrží jednorázové mimořádné odškodnění ve výši 25 – 70 tisíc Kč. Pokud na následky zranění poškozený zemře, pozůstalý obdrží jednorázové mimořádné odškodnění ve výši 15 tisíc Kč a nezaopatřené děti ve výši 25 tisíc Kč. Jednotky mohou poskytovat odborné, pohotovostní a další služby za úplatu, když se jedná o práce vycházející ze základní náplně činnosti jednotek např. čerpání vody, práce ve výškách, plnění tlakových lahví, práce za použití různých speciálních ochranných prostředků apod. Nesmí ale dojít k ohrožení akceschopnosti uvedených jednotek nebo plnění jejich základních úkolů.

⁵⁹ SZASZO,Zoltán. *Postavení a působnost obcí na úseku požární ochrany*. In: 150 hoří. Ministerstvo vnitra, 1995. s. 2-3. ISSN 0862-8467.

3.3. Obec v krizových a mimořádných situacích

Základním úkolem obce⁶⁰ je postarat se o všestranný rozvoj svých občanů a celého území. Mezi důležité potřeby patří zabezpečení obce v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva při mimořádných událostí a krizových situacích. V tomto ohledu jsou povinnosti svěřeny starostovi a obecnímu úřadu jako hlavním orgánům obce. V dřívějších dobách byli hasiči spojováni hlavně s požáry, dnes ale zasahují mnohem více i v technických zásazích a asistencích při dopravních nehodách, při povodních a bleskových záplavách. Obec se při řešení mimořádných situací bez hasičů neobejde. Úřad organizuje přípravu obce na mimořádné události, podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací a také zajišťuje ochranu obyvatelstva. Před vypuknutím mimořádných situací je důležité zpracovat havarijní plán. Což znamená, že obecní úřad poskytne hasičskému záchrannému sboru veškeré podklady a informace. Mezi tyto informace řadíme zejména charakteristiku území obce, podklady do plánů konkrétních činností týkající se zajištění varování, evakuace a nouzového přežití obyvatel, písemné dohody o způsobu a rozsahu osobní nebo věcné pomoci v obci, možnosti obce poskytnout plánovanou pomoc. Tento plán seznamuje také právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva i provádění přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných situací. Starosta obce může být požádán velitelem zásahu o pomoc při provádění záchranných a likvidačních prací a v ochraně obyvatelstva, které jsou v kompetenci obce. Spolupráce se týká hlavně mimořádných situací většího rozsahu a to povodní, požárů, úniků nebezpečných látek, větrných smrštů, vichřic a dopravních nehod. Starosta má na starost varování osob, kterým hrozí nebezpečí a nacházejí se na území obce, organizuje evakuaci osob, určuje a zabezpečuje provoz nouzových míst ubytování pro evakuované, organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatelstva, zajišťuje a organizuje humanitární pomoc, předává veliteli zásahu zjištěné informace, které mohou ovlivnit záchranné a likvidační práce a jejich odstraňování. Je oprávněn vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci, organizuje dobrovolnickou pomoc při i po vzniku mimořádné situace a umožní vstup na obecní a soukromé plochy, nemovitosti, za účelem provedení záchranných a likvidačních prací a zdoání mimořádné situace. Obecní úřad je oprávněn zřizovat zařízení civilní ochrany a je také orgánem, který z hlediska ochrany obyvatelstva při rozhodování o umístování a

⁶⁰ NITRA, Josef. *Hasič pro obec v nouzi*. Olomouc, 2013. s. 9-11. ISBN 978-80-905592-0-2.

povolování staveb, změnách staveb a změnách v užívání staveb, odstraňování staveb a při rozhodování o povolení a odstraňování terénních úprav a zařízení. Důležitým nástrojem obce při řešení mimořádných událostí je jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, kterou zřizuje a spravuje na základě zákona č. 133/1958 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Důležité je, že zabezpečuje a hradí pro členy jednotky preventivní zdravotní prohlídky. Fungování obce v době krize je usměrněno krizovým zákonem⁶¹ a jeho prováděcími změnami. Obecně jsou tímto zákonem určeny povinnosti orgánů obce a specificky jsou určeny úkoly starosty a obecního úřadu. Obec plní úkoly v krizovém řízení ve dvou režimech, první je v době bez výskytu krizové situace a druhý je v době výskytu krizové situace. Obecní úřad organizuje přípravu obce na krizové situace, poskytuje obecnímu úřadu s rozšířenou působností podklady i informace potřebné ke zpracování krizového plánu obce s rozšířenou působností, seznamuje právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení. Starosta obce má udržovat a provozovat informační a komunikační prostředky a pomůcky krizového řízení určených Ministerstvem vnitra a může zřídit jako svůj pracovní orgán pro řešení krizových situací krizový štáb obce. Jeho ustanovení by mělo předcházet vzniku krizové situace. Po vyhlášení krizové situace jsou orgány obce povinny zajistit provedení krizových opatření v podmínkách obce.

3.4.Důvody ke vzniku dobrovolných hasičů

Jednotky dobrovolných hasičů v obcích⁶² mají své nezastupitelné místo. Jejich zkušenosti z řešení mimořádných událostí ukázaly potřebu mít připravené organizované skupiny osob, které by plnily specifické úkoly v oblasti civilní obrany a ochrany obyvatelstva. Je důležité, aby se sbory řádně proškolovaly.⁶³ Garantem v odborné přípravě je Hasičský záchranný sbor ČR, který ji často organizuje ve vzdělávacích zařízeních Sdružení Čech, Moravy a Slezska. K odborné přípravě slouží dvě ústřední hasičské školy v Jánských Koupelech a Bílých Poličanech.

⁶¹ NITRA, Josef. *Hasič pro obec v nouzi*. Olomouc, 2013. s. 12-14. ISBN 978-80-905592-0-2.

⁶² Tamtéž. s. 15-17.

⁶³ Tamtéž. s. 18-19.

4. Sbor dobrovolných hasičů Starý Kolín

4.1. Založení sboru

V šedesátých letech⁶⁴ se po vydání zákona o spolčování začaly různé spolky zakládat. Vznikaly i hasičské spolky a to buď dobrovolné, nebo placené podle poměrů jaké byly v dané vesnici či městě. Zakládání hasičských spolků se osvědčilo a byl vydán i zákon o policii požární, ve kterém se přikazuje, že každá osada, která má 50 domovních čísel, se musí postarat o založení hasičského sboru.

V roce 1877 při odpolední zábavě ve Starém Kolíně na Baště⁶⁵ vznikla mezi přítomnými hosty první myšlenka na zřízení zdejšího spolku dobrovolných hasičů. Starostovi obce, panu Janu Vinduškovi, bylo uloženo, aby 12. června pozval přítomné občany k první schůzi, při které se písemně zajistí písemné komité. Toto komité se sestávalo z pánů Josefa Vlka, Karla Kroutila, Jana Čapka, Matěje Lísky, Jana Vopeláka, Vladimíra Volfa, Františka Sixty a Jana Vindušky. Na této schůzi si ještě opatřili spolkové stanovy od již existujících hasičských spolků a podle nich sestavili vlastní stanovy, které vyhovovaly místním poměrům a potřebám. Na nějaký čas byly práce na zřízení hasičského sboru přerušeny, kvůli nastalým žním a další práci. Dne 4. srpna se konala taneční zábava, jejíž výdělek 20 zl. byl určen na zřízení dobrovolného sboru hasičského ve Starém Kolíně. V březnu 1878 bylo od komité vydáno první vyzvání k místním občanům, aby se přidaly do hasičského spolku. První valná schůze se konala 21. září 1878 a na ní si členové museli zvolit prozatímní výbor, který by vykonával další potřebné práce. Schůze se zúčastnilo 22 členů a předmětem jednání byla volba starosty, místostarosty a 5ti-členého prozatímního výboru. Za starostu byl zvolen Jan Vinduška, který tuto hodnost nepřijal, jelikož už byl starostou obce a nechtěl ve své osobě soustřeďovat více hodností. Takže za starostu byl zvolen Karel Kroutil a za místostarostu Ludvík Fischer. Za výbor byli zvoleni Sixta Josef, Vokřál Václav, Sixta František, Vlk Josef mladší, Vinduška Jan. Zapisovatelem byl ustanoven Vlk Josef mladší. Obecní zastupitelstvo slíbilo zařízení hasičského spolku všemožně podporovat a povolilo zakoupení nové stříkačky se sacím přístrojem za 610 zl. od firmy Havelka – Pitrof a Mecz.

⁶⁴ *Pamětní kniha pana Antonína Vlka. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.*

⁶⁵ Tamtéž.

4.1.1. Stanovy sboru

Stanovy⁶⁶ si členi půjčili od hasičského sboru v Křečhoři. Dobrovolný hasičský spolek si vybral za účel:⁶⁷ „*při požáru vzniklém v obci, nejbližším okolí a nejbližších osadách, nezištným způsobem a sebeobětováním s patřičnou obezřetností v náležitých služebních pracích, život a majetek svého bližního hájit a chránit.*” Stanovy měly 26 paragrafů, ve kterých se řešilo např., kdo převezme velení na místě požáru, pokud se nedostaví starosta nebo velitel, že se spolek dělí na zakládající členy, činné členy a přispívající členy. Zakládajícím členem se stane každý, kdo mimo měsíčního příspěvku 20 kr. dá ještě 5 zl. zápisné, činným členem se stane každý usedlík ve Starém Kolíně nebo na Baštách, který je starší 18 let a je schopný provádět práci hasiče, přispívajícím je každý občan jakéhokoliv povolání. V dalších paragrafech se píše o přijímání nových členů, vystoupení ze sboru musí být buď písemně, nebo ústně podáno, kdo může být zvolen starostou, jak jsou oblečení pro oslavy a jak pro výjezd. Stanovy byly sepsány 1. prosince 1878 a potvrdil je prozatímní výbor. Stanovy byly v souladu se zákonem č. 134/1867 ř. z., což potvrdilo C. k. místodržitelství v Praze dne 15. června 1879. S postupujícím časem docházelo k různým změnám ve stanovách.

Pro dosazení tohoto účelu uvolila obec Starý Kolín potřebnou stříkačku⁶⁸ a hasičské náčiní. Členů se přihlásilo 26, kterým obec nechala zhotovit přilby u p. Kryštofa v Kolíně a stály 166 zl. 90kr. Spolek sám si koupil 8 pásů s karabinami a dvojháky, 8 pásů s dvojháky bez karabin, později ještě 3 pásy s dvojháky a 5 pásů s noži pro šarže. Také pořídil lešení pro lezce nákladem 106 zl. Pořídil i velitelskou trubku za 3 zl., ruční svítilny, helmy a obleky. Majetní členové si pořídili vycházkový oblek. K výcviku byl povolán velitel kolínského sboru pan Vocilka. Po vycvičení členů byl za velitele zvolen Josef Vlk mladší, který i nadále navštěvoval sbor v Kolíně.

4.2. Valné a mimořádné hromady, župní sjezdy

Velmi důležitou roli hrály ve fungování sboru valné a mimořádné hromady⁶⁹, na kterých se scházeli všichni členové sboru a řešili různé problémy nebo volili nové zástupce sboru.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž. s. 23.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ *Pamětní kniha pana Antonína Vlka*. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

Nebyly to jediné schůze, které sbor pořádal, např. v roce 1925 se můžeme v pamětní knize dočíst, že v tento rok proběhlo 234 výborových a členských schůzí a podobné zmínky jsou i v dalších rocích. Na některých valných hromadách se vzpomínalo na zemřelé členy. Valné hromady domácího sboru nebyly jediné, na které zástupci sboru jezdili. V roce 1939 přišla pozvánka na valnou hromadu do Kolína, kde byl bratr Mašín zvolen za okrskového velitele. Na těchto schůzích se řešilo i nové rozparcelování obce, kde se mohl vybrat pozemek pro novou zbrojnici i s cvičišťem.⁷⁰

Od chvíle kdy se starokolínský sbor přidal do Kolínské župy, museli jeho zástupci jezdit i na župní sjezdy, které se konaly po celém okrese. Tyto sjezdy se zřejmě konaly jednou někdy dvakrát do roka. Zmínky o dojíždění zástupců starokolínského sboru na sjezdy jsou od roku 1896.⁷¹ Některé záznamy o sjezdech jsou krátké a většinou obsahují pouze den a místo konání, např.⁷² „Dne 19. června 1927 se konal župní sjezd hasičské župy Kolínské č. 13 v Němčicích.” Jiné jsou delší a obsahují i popis aktivit na sjezdu. Uvedu zde pár příkladů.⁷³ „Dne 25. června se konal župní sjezd v Ohařích. Za sbor ve Starém Kolíně se zúčastnilo 10 bratrů. Dopoledne se konaly zkoušky, odpoledne šel průvod k pomníku padlých, kde promluvil starosta obce, sboru, župní starosta a župní vzdělanec. Byly zde také odevzdány dva diplomy za 30 - ti letou činnost. Poté několik sborů provedlo požární útok, následovalo cvičení žen a začek se štíty, muži se ženami a jinochy cvičili se sekyrkami. Samaritáni předvedli ukázkou záchrany při leteckém útoku. V říjnu 1936 se náš sbor zúčastnil branného srazu hasičské župy v Kolíně. Sebou vezli motorovou stříkačku. Slavnostního průvodu se zúčastnilo 33 sborů s 36 nejrůznějšími stříkačkami. Dále se zúčastnili ruské, italské, francouzské legie, národní garda, sokol, jednota, orlové, četníci, poštáci, řezníci, spolek Vlastimil, skauti, školy a selská jízda. Na nádraží čekal průvod na projíždějícího rumunského krále a potom se průvod odebral na náměstí, kde vzdal hold republice a městu.”

4.3. Požární cvičení

Při požárních cvičeních se sbor rozděloval na muže, ženy, dorostence a žáky. Kromě běžného požárního útoku, který se předváděl při všech akcích, např. v roce 1933 se sbor

⁷⁰ Protokoly ze schůzí hasičského sboru Starý Kolín. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

⁷¹ Památník hasičské župy pol. okresu kolínského. Kolín, 1905. s. 36.

⁷² Tamtéž. s. 36.

⁷³ Pamětní kniha pana Antonína Vlka. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

zúčastnil okrskového cvičení v Kojících,⁷⁴ kde předvedl požární útok s novou turbínovou stříkačkou, se také cvičilo se sekyrkami, se štíty a někdy i s koši. V roce 1936 se starokolínský sbor zúčastnil okrskového cvičení⁷⁵ v Konárovicích, kde předvedl zvláštní skupinové vystoupení na žebřících. Na požárních cvičeních se často předváděly zajímavé ukázky jako: dorostenci a žáci z Trnávky provedly ukázkou vojenského cvičení a útoku, nebo na okreskovém cvičení v Sendražicích byl znázorněn výbuch v dole, při kterém se předvedla ukázka samaritánského cvičení. Žáci se v roce 1938 zúčastnili cvičení s puškami. Ve dnech 10. – 15. července 1938 byla pořádána požární pohotovost na ochranu civilního obyvatelstva proti leteckým útokům, kterou držel místní sbor.

4.4. Volby

Volby se většinou odehrávaly při valných hromadách. Volili se členové zastupitelstva, starosta, velitel sboru i mnoho dalších funkcí. V roce 1926⁷⁶ proběhly volby, na kterých byl za starostu zvolen br. A. Skokan, náměstkem starosty se stal br. V. Straka, za velitele br. J. Stárek, náměstkem velitele se stal Š. Hruška, dozorcem náradí se stal br. J. Pánek a J. Porteš. Do výboru byli zvoleni A. Vlk, A. Pokorný, A. Pilař, A. Horák, J. Horák, S. Rozenský. Další volby proběhly v roce 1927, kde byl zvolen za starostu S. Rozenský, velitelem S. Hruška, náměstkem velitele se stal J. Porteš. Do výboru byli zvoleni J. Horák, A. Vlk, A. Horák, J. Mašín. Za jednatele a pokladníka byl zvolen A. Vlk. V roce 1930⁷⁷ se konala výroční valná hromada⁷⁸ na, které se zvolil starosta S. Rozenský, velitelem se stal S. Hruška, náměstkem velitele se stal J. Mašín, náčelníkem se stal O. Převrátilová. Do výboru se dostali J. Horák, O. Horák, J. Mašín, J. Porteš. V roce 1939 byl starostou zvolen A. Horák, místostarosta V. Pánek, velitelem J. Mašín, zástupce velitelem J. Beneš a do výboru byli zvoleni Fr. Paleček, Fr. Musílek, J. Vokoun, B. Belza.

⁷⁴ *Pamětní kniha pana Antonína Vlka*. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ *Protokoly ze schůzí hasičského sboru Starý Kolín*. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

4.5. Prapor, plesy, oslavy, výročí a úmrtí

V roce 1889 dostal dobrovolný hasičský sbor prapor od jízdního Sokola,⁷⁹ který v tomto roce ukončil svou činnost. V roce 1903 byly pro tento prapor pořízeny nové stuhy a 5. července 1903 byl slavnostně vysvěcen. Nevím, proč došlo ke zdržení svěcení praporu, ale myslím si, že nebyl dostatek financí na stuhy, které byly později dokoupeny. Kmotrami se staly paní M. Procházková, paní A. Vášová a paní R. Vindušková. Nápis na stuhy vyšila slečna B. Bedrničková, která byla učitelkou ručních prací ve Starém Kolíně a za odměnu získala od sboru zlatý náramek.

Sbor rád podporoval místní kulturní program.⁸⁰ Tradičně pořádal hasičské plesy, různé věnečky a maškary. Díky opakování právě zmíněných akcí bych si troufla říct, že měly hojnou účast a byly úspěšně konány. V únoru probíhaly pod záštitou hasičského sboru maškarní průvody, které prošly celou obcí v nejrůznějších maskách, a večer se lidé sešli na tanečním mumraji, kterým byl celý den zakončen. O většině těchto akcí se v pamětní knize pan Vlk jen zmínil, ale některé události, které byly spojeny s něčím neobvyklým, měly hodně popsaných řádků. Můžu upozornit např. na věneček, který se pořádal 30. června v roce 1929 v Sokolovně, kdy uprostřed zábavy někdo vykřikl „Hoří!“. Naštěstí všichni spořádaně opustili sál a venku uviděli, že hoří stodola pana J. Sixty.⁸¹ V roce 1940 se pořádal hasičský ples v sále „U Vomáčku“, kde se někteří členové sboru uvolili a secvičili s několika dětmi divadlo. Od roku 1948 začaly být nejrůznější problémy mezi členy sboru, ale naštěstí to neohrozilo pořádání hasičských plesů a maškarád. Hasičské plesy se nepořádaly jen ve Starém Kolíně, a proto jsem objevila zmínku o účasti některých členů na hasičském plese ve Svaté Kateřině a v Kolíně. Nemůžu říct přesně, kdy proběhl poslední hasičský ples ve Starém Kolíně, ale vím, že po několika desítkách let, kdy se nepořádal, jsme se rozhodli v roce 2012 tuto tradici obnovit. Byli jsme nadšení a první rok se velice vydařil, přišlo mnoho lidí a dobře se bavili. Bohužel v roce 2015 již nepřišlo tolik lidí jako v minulých letech a dalo by se říct, že jsme tam mohli hrát s hosty na schovávanou. Proto jsme se rozhodli dát pauzu a k pořádání plesů se vrátit až po nějaké době.

⁷⁹ *Pamětní kniha pana Antonína Vlka*. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Více informací v kapitole „Požáry“.

Při nejrůznějších slavnostech, které se nejčastěji konaly na oslavu výročí sboru či župy, se scházely sbory s celého okolí nebo okrsků a pořádaly na nich ukázky různých cvičení nebo požární útok. V roce 1927 se sbor zúčastnil slavnosti 60 - ti letého trvání hasičského sboru v Kolíně, kde bratři cvičili se sekyrkami, a sestry cvičily se štíty a také jeli na krajinský sjezd, slavnost 40 - ti letého trvání hasičské župy i na slavnost 60 - ti letého trvání hasičského sboru v Kutné Hoře, kde se cvičilo se sekyrkami a se štíty.

Za velmi důležitou oslavu považoval sbor své vlastní výročí sboru, které probíhalo s velkou slávou. Dne 30. června 1929 byla veliká oslava 50 - ti letého trvání hasičského sboru ve Starém Kolíně. Na oslavě byly předány diplomy za 50 - ti letou záslužnou činnost pro pana J. Drahovzala, za 40 - ti letou službu J. Horákovi, J. Rozenskému a za 25 - ti letou službu J. Portešovi, Fr. Skokanovi, Fr. Drahovzalovi. Spolu s oslavou proběhlo i okrskové cvičení, na kterém se cvičilo se školními stříkačkami. Cvičily sbory Starý Kolín, Veletov a Tři Dvory. Nezůstalo jen u cvičení celých sborů, ale i mužů a žen se sekyrkami, jinochy s háky, mužů se žebříky, žen a hochů s tlumicemi a štíty. V srpnu roku 1939 proběhly oslavy 60 - ti letého trvání sboru ve Starém Kolíně. Při této příležitosti se dala vyznamenání některým členům za jejich mnohaletá úsilí. Poté se všichni dostavili k rybníčku na Baštách, kde byl předveden požární útok sbory Starý Kolín, Hlízov a Libenice. V roce 1949 proběhly oslavy 70 - ti let trvání sboru ve Starém Kolíně. Při této příležitosti proběhlo již tradičně předávání diplomů zasloužilým členům.

Oslavy se nepořádaly jen kvůli sborům, které měly 50 nebo 60 let trvání. Důkazem toho je oslava prvního výročí sboru ve Vinařicích, které se členi sboru zúčastnili. Nejčastěji navštěvovanou oslavou se staly tradiční oslavy sboru v Kolíně. Sbor se zúčastnil i hasičské slavnosti v Polepech v roce 1938.

Nikdo z nás tu není napořád a proto i k hasičskému životu patří vzdávání holdu při poslední cestě svým členům.⁸² Členi sboru se přišli rozloučit s každým, ať to byl zakládající, činný nebo přispívající člen. Dne 26. dubna 1928 zemřela paní Marie Sýkorová, která byla přispívající členkou. Pohřbu se zúčastnilo 11 bratrů. Dne 26. května 1931 doprovodil místní sbor na místní hřbitov svého nejstaršího člena pana J. Drahovzala, který byl ve sboru činný 52 let. Několik posledních roků byl pan Drahovzal v ochranném sboru. Obdržel diplomy za 40 - ti a 50 - ti letou záslužnou činnost ve sboru. Jménem místního sboru a kolínské župy se se

⁸² *Protokoly ze schůzí hasičského sboru Starý Kolín. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.*

zemřelým rozloučil pan J. Macháček. Dne 26. prosince 1934 zemřel velitel br. Štěpán Hruška po dlouhé nemoci v 31 letech. Ve velitelské funkci sloužil šest let. Na jeho podnět byla založena dívčí družina. V červenci 1936 se konal pohřeb pana Koželuha, který tragicky zahynul v Kolíně. V březnu 1938 sbor vyprovodil svou členku paní Hnulíkovou, která zemřela po těžké chorobě ve věku 24 let. V dubnu 1940 se někteří členové zúčastnili pohřbu pana Hradka v Konárovicích. Dále zemřeli přispívající člen pan farář Maurer, paní Ditmajerovou v Gruntě, paní Vendralová a přispívající člen pan Váša. Také se konal pohřeb přispěvovatele pana Vokřála. V roce 1940 zemřel bratr Karel Mašín.

4.6.Ostatní

Na stránkách pamětní knihy pana Vlka a z protokolů o schůzích jsem se dozvěděla některé bližší informace o koupi některé techniky do sboru. Podle mého názoru je to zajímavé a proto jsem to zakomponovala do této kapitoly. V roce 1925 zaslal sbor žádost obci Starý Kolín, aby pořídili novou stříkačku⁸³ a to motorovou. K tomuto rozhodnutí členové dospěli díky zkušenostem z posledních požárů, kde se nedostávalo lidských sil k čerpání vody. Většina členů se této těžké práce straní a několik obětavých členů nevydrží tuto těžkou práci, obzvlášť je-li požár 300 – 400 metrů vzdálen od vody. Při těchto požárech musí být čerpání v rychlejším tempu má-li být dostřik z hubice nejméně 20 metrů k plamenům. Obecní zastupitelstvo se proto rozhodlo, napsat firmě Smekal Praha a vyslati svého zástupce k nezávaznému jednání nebo případně i koupi motorové stříkačky. Obecní zastupitelstvo poslalo také zástupce k firmě W. Jg. Stratílek Vysoké Mýto, kde motorovou stříkačku zakoupili. Dne 19. září toho roku zaslala firma potvrzenou objednávku na jednu čtyřkolovou kombinovanou požární stříkačku, která byla dvouproudová s příslušenstvím dle sepsané smlouvy, za cenu 50 000 Kčs. Příslušenstvím se rozumělo 200 metrů konopných hadic. V únoru roku 1926 byla nová stříkačka prozkoušena v továrně zkušebním komisařem a v dubnu byla zaslána do Starého Kolína, kde ji převzali členové obecního zastupitelstva, zástupci župy a zástupci hasičského sboru. Slavnostní předání nové motorové stříkačky proběhlo 13. června 1926 a byl k této příležitosti uspořádán bohatý program, na kterém proběhlo i požární cvičení a školící cvičení s motorovou stříkačkou, požární útok, žebříkové skupiny a muži a ženy cvičili se sekerkami. V roce 1940 sbor zakoupil 5 nových přileb. V roce 1947 Br. Mašín podal žádost o zakoupení hasičského automobilu. Členi se nakonec rozhodli našetřit si na automobil sami.

⁸³ *Pamětní kniha pana Antonína Vlka. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.*

Členi sboru museli procházet různými školeními,⁸⁴ které se odehrávali např. ve škole nebo na hasičárně. Další důležitou činností byl trénink cvičení s různými pomůckami. Většinou se trénovalo na dvoře pana Procházky. Z čtení protokolů je patrné, že mají členové mezi sebou značné problémy obzvláště ve druhé polovině 20. století. Při sboru vznikla i samaritánská četa, která absolvovala samaritánský župní kurs v Kolíně, kde jim bylo po zkouškách vydáno vysvědčení s výborným prospěchem, ale i nadále se členi této čety museli zúčastňovat povinných kurzů.

V této části jsem vypsala různé akce, kterých se hasiči účastnili. V roce 1932 proběhlo na Bílou sobotu dvouminutový klid na uctění památky za padlé ve světové válce⁸⁵. Od každého spolku, (hasičského, Sokola a D. T. J.) dva členové v krojích na daný signál, kterým byl výstřel z hmoždíře a zatroubení na hasičskou trubku, položili kytice a vzdali čest u pomníku padlých dvě minuty před dvanáctou. Po uplynutí dvou minut opět výstřelem z hmoždíře a zatroubením byl vydán povel k pohovu. Dne 7. března 1935 byla zapálена vatra⁸⁶ u hřbitova hasičským sborem na počest 85 narozenin prezidenta T. G. Masaryka. V roce 1937 na počest úmrtí prvního prezidenta Československé republiky pana T. G. Masaryka byla dobrovolnými hasiči zapálена u hřbitova vatra. Br. velitel Horák řekl několik slov o životě pana prezidenta a na závěr se zazpívala státní hymna. Na bílou sobotu v roce 1938 byla dána kytice k uctění památky⁸⁷ ve světové válce k pomníku padlých. Sboru byl zaslán dopis z kolínské župy, aby zachovali klid v době Protektorátu Čechy a Morava. Velice mě překvapilo, že v protokolech ze schůzí se nijak nezmínil fakt, že začala II. světová válka. Není zde žádná zmínka o tom, jak válka ovlivnila sbor a jeho činnost. Je zde jen odstavec⁸⁸, ve kterém se píše o revolučním 9. květnu roku 1945. V roce 1941 darovali chudým dětem peníze na školní pomůcky. V roce 1946 se poslalo 50 Kč na slepce⁸⁹. K oslavám narozenin prezidenta republiky zapálili hasiči vatru, kde se přečetl proslov, a po skončení se šlo do Sokolovny.

⁸⁴ *Protokoly ze schůzí hasičského sboru Starý Kolín*. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

Protože žijeme mezi lidmi, kteří nemají úctu k ničemu a chtějí vlastnit i to co jim nepatří, musím s pohoršením konstatovat, že dvě hasičské kroniky, které byly postupně psány od založení sboru až do oslav 120 - ti let od založení sboru, byly při hasičské výstavě ukradeny neznámým pachatelem. Tento čin se nedá nijak pochopit a není mi jasné, co dotyčný pachatel může s kronikami dělat a k čemu mu slouží. Pro pokračování v mé práci jsem musela zajít do Státního okresního archivu v Kolíně a probádat archivní fond Svazu požární ochrany – pol. okresu Kolínského, kterého byl starokolínský sbor členem. Prošla jsem zápisy ze schůzí od roku 1955 do roku 1980, z nichž jsem získala obecný pohled o problémech, které svaz řešil. Bohužel i tento archivní materiál má několik mezer.

4.7.Československý svaz požární ochrany

V roce 1951 došlo k reorganizaci hasičstva,⁹⁰ kdy např. Česká zemská hasičská jednota byla nahrazena Československým svazem hasičstva. Další reorganizace nastala v roce 1953, kdy se Československý svaz hasičstva změnil na Československý svaz požární ochrany.

4.7.1. Výroční členské schůze, měsíční hlášení činnosti, placení členských příspěvků

Každý sbor, který byl členem ČSPO měl povinně posílat každý rok termín výroční členské schůze.⁹¹ Jak jsem vyčetla ze zápisků, tak se tak nedělo. V každém roce jsem se dočetla o nedostačujícím zasílání termínů členských schůzí, ale někdy si pro změnu stěžovaly sbory na nepřítomnost členů ČSPO, např. v roce 1956⁹² se na schůzi řešilo, že se členi ČSPO nemohli dostavit na výroční schůze, protože nepřijelo předem domluvené auto. Proto ČSPO začala tento problém řešit každý rok již od srpna nebo září, ale ani to jim nezajistilo získání termínu od sborů. Důležitou se pro mě stala každá poznámka o sboru ve Starém Kolíně, takže v roce 1969⁹³ přislíbil sbor zaslat termín výroční členské schůze, předpokládám, že ho zaslal, jelikož se o tom zápis již dále nezmiňuje. Výroční členské schůze byly problémem po celou mnou zkoumanou dobu a nikdy nebylo zasílání zpráv stoprocentní.

⁹⁰ HRDINOVÁ, Veronika. *Historie Sboru dobrovolných hasičů v Chocni od roku 1870 až do současnosti s přihlédnutím k dobovým pramenům*. Pardubice, 2011. Bakalářská práce. UPCE – Univerzita Pardubice, fakulta filozofická.

⁹¹ Tato schůze se koná na konci každého roku, kde se sejde celý sbor a většinou přečtou hlášení o činnosti a někdy i volí nové vedení sboru.

⁹² SOKA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1956. Kart. č. 1.

⁹³ SOKA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1969. Kart. č. 1.

Podobný problém nastával každý měsíc se zasíláním měsíčního hlášení o činnosti sboru. V roce 1956⁹⁴ sbory velmi špatně zasílaly měsíční hlášení o své činnosti a velkou kritiku dostal člen OV ze Starého Kolína,⁹⁵ „že se dostatečně nestará, aby jeho jednota zasílala pravidelná hlášení OV“. Oproti roku 1963,⁹⁶ kdy se ze zaslaných měsíčních hlášení o činnosti ČSPO dozvědělo, že se ve Starém Kolíně přidalo ke sboru 9 nových členů a byl založen kroužek požární ochrany při pionýrské organizaci Starý Kolín. S postupem času se u některých sborů zasílání hlášení zlepšovalo, ale u některých mělo stálou stagnaci. V 70. letech měl sbor Starý Kolín velký problém se zasíláním měsíčního hlášení, ale prováděl politicko – ideové školení výchovy, které se u jiných sborů neobjevovala. Zajímavostí bylo zjištění, že ČSPO se v měsíčních hlášeních zajímalo i o to, zda si sbory nechávají předplácet hasičské časopisy.

S problémem zasílání měsíčního hlášení se ruku v ruce nese neplacení členských příspěvků. Placení příspěvků je velmi důležité, protože se s tím spojuje i pojištění pro případ úrazu. Je velmi smutné, že neplacení členských příspěvků je dlouhodobý problém a řeší se i v dnešní době. Některé sbory nejsou schopny zaplatit v čas nebo vůbec za své členy. V několika posledních letech se tento problém řeší na kolínském okrese vyškrtnutím sboru, pokud nezaplatil již několik let za sebou.

4.7.2. Požární bezpečnost

Požární bezpečnost se řešila na schůzích předsedů a velitelů místních jednotek, kde se vypracovaly nové požární řády a poplachové plány obcí. Důležité byla i kontrola akceschopnosti požárních sborů, která se konala každý rok. Díky měsíčním hlášením byli schopni členi ČSPO vypracovat v roce 1971⁹⁷ rozbor požárnosti. Bohužel nezasílaly všechny sbory hlášení, a tudíž je tento rozpor omezen jen na několik sborů.

4.7.3. Soutěže

ČSPO se zajímalo hlavně o okresní a krajské soutěže dospělých družstev, které pomáhalo pořádat. V jejich zápisech jsem nejčastěji narazila na to, že je hodnotilo a

⁹⁴ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1956. Kart. č. 1.

⁹⁵ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1956. Kart. č. 1.

⁹⁶ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1967. Kart. č. 1.

⁹⁷ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1971. Kart. č. 2.

kontrolovalo jejich připravenost. V roce 1956⁹⁸ byl kolínský okres na 1. místě v hodnocení meziokresních soutěží. Při zakládání nových závodních požárních sborů v roce 1969,⁹⁹ byli členové seznámeni s pokyny a proškoleni v Bílých Poličanech.

Od roku 1962¹⁰⁰ začala probíhat soutěže „*Ochrana úrody a lesů před požáry*“, které se zúčastňovala mládež. Soutěž „*Ochrana úrody a lesů před požáry*“ probíhala několik let. V roce 1969¹⁰¹ se připravovala „*Hra 25*“¹⁰² pro mládež, což byl jeden z plánů jak přilákat nové členy do hasičských sborů. Tato hra se uspořádala i v roce 1970¹⁰³ k oslavám osvobození ČSSR. Novinkou v roce 1972¹⁰⁴ byla „*Hra Plamen 72*“,¹⁰⁵ která je určena pro hasičskou mládež a k níž získali vedoucí mládeže směrnice na školení.

4.7.4. Akce, přednášky, školení, mládež

Každý rok probíhaly akce „*Topné období*“ a „*Jarní úklid*“, kterých se účastnili členi sboru. Nejdůležitější bylo formovat žňové hlídky z členů sboru i lidí z vesnice. S hlídkami při žních pomáhaly i děti ze škol, jak potvrzuje pan Volejník ve svých vzpomínkách. Často se zpracoval žňový plán, jehož součástí bylo i námětové cvičení se zaměřením na výmlatová střediska. Bohužel se některé roky objevují zprávy o nedodržování žňových hlídek. V roce 1961¹⁰⁶ během žňové sezóny byly zaznamenány pouze dva požáry spojené se žněmi. V roce 1977¹⁰⁷ proběhl „*Týden požární prevence*“, při které byly zkontrolovány domy, drobné provozovny, kulturní a společenská zařízení a tento týden se následující rok opakoval. Zřejmě

⁹⁸ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1956. Kart. č. 1.

⁹⁹ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1969. Kart. č. 1.

¹⁰⁰ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1962. Kart. č. 1.

¹⁰¹ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1969. Kart. č. 1.

¹⁰² Tato hra byla vymyšlena pro mládež k 25. výročí osvobození naší vlasti.

¹⁰³ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1970. Kart. č. 2.

¹⁰⁴ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1972. Kart. č. 2.

¹⁰⁵ Posláním této hry je rozvíjení dětských znalostí, vědomostí a dovedností. Získávají návyky v jednotlivých oblastech specifické činnosti, jakou je požární ochrana. Cílem hry je soutěžní formou podporovat celoroční činnost dětí.

¹⁰⁶ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1961. Kart. č. 1.

¹⁰⁷ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1977. Kart. č. 3.

byl týden požární prevence nedostačující, protože v roce 1979¹⁰⁸ byla vyhlášena akce „*Březen – měsíc požární ochrany*” i tato akce se opakovala v roce 1980. Kromě pracovních akcí se sbory účastnily i oslav MDŽ.¹⁰⁹

Kromě školení velitelů a strojníků byly sbory pověřeny i školením zaměstnanců v zemědělství a průmyslu. V zemědělství jsem se dočetla, že školení probíhala dobře, ale v průmyslu se kolikrát za ten daný rok ani nezačalo. Dokud nepřišla hra „*Plamen*” bylo velkým problémem i školení vedoucích mládeže. V roce 1968¹¹⁰ je zmíněn sbor Starý Kolín, který nezaslal zprávu o činnosti, ale provedl školení v zemědělství a v průmyslu. ČSPO se často zabýval školením funkcionářů místních požárních sborů, okrskových velitelů a vedoucích mládeže.

Tuto poznámku jsem zařadila pouze proto, že se zmiňuje o sboru ve Starém Kolíně. V roce 1971¹¹¹ měly proběhnout v řadě škol přednášky pro děti, bohužel se uskutečnily pouze dvě přednášky a to ve Starém Kolíně a v Krakovanech.

Činnost s mládeží představuje v dnešní době hlavní práci většiny sborů. Vyškolení vedoucí trénují s dětmi na nejrůznější soutěže. Ze zápisů ČSPO jsem získala některé informace, které jsem zde použila. V roce 1967¹¹² byly pro děti a mládež v hasičských sborech připraveny pro předání odznaky vzorného požárníka III. stupně za práci ve sboru. V roce 1972 se konaly dva letní tábory pro hasičskou mládež. Členi Kolínského okresu se v roce 1974¹¹³ zúčastnili III. celookresního srazu mládeže.

4.7.5. Ostatní

Vybudování domovních hlídek byl veliký problém. Je to patrné jak ze zápisů ze schůzí ČSPO tak i z kroniky města Kolína o kolínských dobrovolných hasičích. Bylo kritizováno nedostatečné budování domovních požárních hlídek v městech a obcích už roce 1955¹¹⁴. Do

¹⁰⁸ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1979. Kart. č. 3.

¹⁰⁹ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1968. Kart. č. 1.

¹¹⁰ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1968. Kart. č. 1.

¹¹¹ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1971. Kart. č. 2.

¹¹² SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1967. Kart. č. 1.

¹¹³ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1974. Kart. č. 2.

¹¹⁴ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1955. Kart. č. 1.

té doby bylo ustanoveno jen 35 domácích požárních hlídek, což bylo nedostačující. V budování a rozvoji požárních hlídek během let 1956 – 1960 byla situace špatná v Červených Pečkách, Velimi a Starém Kolíně. V dalších obcích se s budováním hlídek ani nezačalo. Kvůli zlepšení stavu s domovními požárními hlídkami proběhly prověrky v požárních hlídkách, kde se za sbor Starý Kolín zúčastnili Ladislav Doležal a Václav Koštejn. Členi domovních požárních hlídek byli proškoleni, ale ani to nepomohlo s jejich budováním. Největším problémem byl nedostatek lidí.

Během let sbory zasílaly hlášení o své činnosti, kde uváděly i počet členů. Vesměs se počet zvyšoval, jak uvádím např. v tabulce se členy sboru v letech 1973 – 1975.¹¹⁵ Kvůli malému zájmu žen se řešil problém, jak je zaujmout. Mohlo to způsobovat, že i když měl sbor ženské družstvo, tak se neúčastnil okresní soutěže. Takových družstev bylo hodně a jeden byl i ve Starém Kolíně. Pro jednotlivé členy bylo zřejmě i rozhodující ocenění jejich práce pro sbor, proto se v zápisech dočítám o neustálém nominování členů sborů na vyznamenání nebo čestná uznání za práci pro sbor. Problém podobný placení členských příspěvků se objevil ve výměně členských průkazů ve sborech, některým tato triviálnost trvala i pár let. Kvůli nedostatku peněz se sbory rozhodly v roce 1971 uspořádat sběr surovin, ze kterého vytěžili nějaké peníze navíc.

V roce 1959¹¹⁶ byl vydán zákon č. 18, který měl být pomocníkem jednotám, projednal se organizační řád ČSPO a jeho uplatnění v praxi a bylo nutné zavést kontrolu práce členů předsednictva. Požárnost v tomto roce se stala bohužel neuspokojivou a proto byla založena komise pro sledování požárnosti. Ta vytvořila plán plnění vytyčených úkolů sborů a informace o jeho plnění ve, kterém se píše:¹¹⁷ *„Zástupci místní jednotky Starý Kolín podali zprávu, že plán hlavních úkolů byl projednán, preventivní prohlídky provedeny z 1/3 a tyto budou dokončeny do stanoveného termínu plánu. V poslední době se projevila slabá schůzová činnost, neboť většina členů pracuje na dokončení výstavby požární nové zbrojnice. Domovní požární hlídky nejsou ustaveny dosud. Měsíční hlášení není pravidelně zasíláno, neboť jednatel byl delší čas mimo obec. Spolupráce i pomoc se strany MNV jest dobrá. Otázka požární ochrany je projednávána. Okresní soutěže se zúčastní družstvo dorostenců. Ukládá se MJ Starý Kolín dokončit preventivní prohlídky v celé obci do 15. 6. 1959, zlepšit splnění*

¹¹⁵ Naleznete v přílohách.

¹¹⁶ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1959. Kart. č. 1.

¹¹⁷ Tamtéž. s. 4.

jednotlivých ukazatelů plánu hlavních úkolů.” Na začátku roku 1960¹¹⁸ se projednávalo nové složení okresního výboru ČSPO, do kterého byli zvoleni i dva členi sboru ve Starém Kolíně: Ladislav Doležal a Jaroslav Pánek. Byly projednány změny směrnic, kvůli podmínkám okresu, o vzájemné spolupráci mezi OIPO¹¹⁹ a OV ČSPO.

4.8.Práce s dětmi

Od 50. let 20. století začal starokolínský sbor pracovat s dětmi, což se stalo jednou z hlavních činností sboru. S dětmi se trénovalo na požární útoky a jezdilo se po závodech.

V posledních 5 letech se nám podařilo zvýšit počet dětí. To se odráží v možnosti postavit více družstev na závody. V roce 2014 jsme mohli pro zájem předškolních dětí založit přípravku, do které chodí děti od 4 do 6 let. V tomto roce máme možnost postavit 2 družstva přípravy, což dokazuje, že malé děti mají velký zájem stát se hasičem.

Nejdůležitějším závodem se stala hra „*Plamen*”. Tyto závody se skládají ze dvou částí. Podzimním kolem začíná celá soutěž. Běží se branný závod, ve kterém se prověří dětská fyzická a zároveň jejich znalosti z hasičských témat. Jarní kolo se skládá z více soutěží a to třech štafet a dvou útoků. Kromě hry „*Plamen*” se naše dětská družstva účastní i dalších soutěží např. zimní halové soutěže, závody 60m jednotlivců a Soptík.

S dětmi v létě jezdíme na soustředění, kde trénujeme na hru „*Plamen*” a podnikáme různé výlety do okolí. Snažíme se jezdit každý druhý rok na jiné místo, abychom měli možnost nejrozličnějších výletů. Přes rok plánujeme několik výletů, na kterých si děti vyrábějí různé předměty, a navštěvujeme různá místa, která nejsou vždy spjata s hasičskou tematikou. V loňském roce jsme navštívili svíčkárnu, kde si děti vyrobily svíčky, šel do koupele a voskovky, v letošním roce plánujeme návštěvu „*Pánů z Kolína*”. Oblíbené jsou i víkendy na hasičárně, které pořádáme buď jako intenzivní trénování před závody nebo jako spojení s nějakou oslavou jako pálení čarodějnic. Každý rok pořádáme dětský den, při kterém pro děti z obce připravíme spoustu soutěží a ukazujeme hasičskou techniku. Nejoblíbenější atrakce na dětském dnu je náš motorový člun, kterým vozíme děti a rodiče po Labi. Pro děti pořádáme mikulášské a vánoční schůzky, kde si děti předávají dárky, zpívají koledy a ochutnávají cukroví.

¹¹⁸ SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1960. Kart. č. 1.

¹¹⁹ Okresní inspekce požární ochrany

V roce 2013 se děti podělily o své hračky a plyšáky s dětmi z dětských domovů na hromadné sbírce „*Hasiči dětem*“. Do sbírky se díky letáčkům, které hasiči vylepili do školy a po obci zapojili i lidé z obce. V roce 2014 jsme se s dětmi rozhodli udělat radost jedné malé holčičce, která je nemocná a moc ráda sbírá pohledy. Poslali jsme celkem 5 pohledů, na které se jí děti podepsaly a napsaly povzbuzující slova.

4.9. Požáry

Ve čtvrtek 4. října 1608¹²⁰ se stalo ve Starém Kolíně velké neštěstí. Farář se ve svém domě snažil ohřát a z jeho neopatrnosti vznikl velký požár, který zničil 22 domů. Farář měl na svém těle mnoho popálenin a těm také podlehl. Na pomoc lidem, kterým shořely domy, dal císař Rudolf II. v červnu roku 1609 tři kopy kmenů z pardubických lesů.

V roce 1761¹²¹ Starý Kolín opět zachvátil požár. Shořelo několik domů i kostelní krov a nábytek, zkazil věž i zvony. Farní archiv bohužel také shořel.

Během 18. století proběhla spousta malých požárů mezi nimi i roku 1766 shořela Kaplanova hospoda¹²².

Dne 28. dubna 1840¹²³ vypukl v obci požár, který za prudkého větru zničil za tři čtvrtě hodiny 39 domů. V pamětní knize je napsána tabulka s požáry, které se staly od roku 1880 do roku 1925 a tabulka s okolními obcemi, kde starokolínský sbor zasahoval. Tuto tabulku jsem opsala a vložila do příloh.

Sbor pomáhal při jarních povodních, kde bylo potřeba ve vesnici a také se účastnil odstraňování ledů. V roce 1926 nebyl žádný požár, jen na jaře byli hasiči zavoláni na povodeň na řece Klejnarce. Díky nadlidskému úsilí se podařilo východní část obce uchránit před vytopením.

Dne 28. dubna 1927 vyhořela¹²⁴ stodola pana J. Skokana, příčinu požáru se nepovedlo zjistit. Sbory, které dorazily na místo, byly Kutná Hora, Malín, Libenice, Kaňk, Nové Dvory a

¹²⁰ *Pamětní kniha pana Antonína Vlka*. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

Svatá Kateřina. Domácí sbor na zdolávání ohně použil svou motorovou stříkačkou a Kutná Hora automobilovou stříkačkou. Dne 11. září vyhořel dům pana Němečka.

V roce 1928 vypukl z neznámé příčiny požár ve mlýně¹²⁵ pana Loupola na Baštách. Požár vypukl v sušárně na obilí a s velkou rychlostí se rozšířil po celém mlýně. Jako první byli na místě místní hasiči s motorovou stříkačkou, další přijeli hasiči z Kolína s automobilovou stříkačkou. Celkem se dostavilo 12 přespolních sborů a to Kolín, Kutná Hora také s automobilovou stříkačkou, Malín, Záboří, Svatý Jakub s motorovou stříkačkou, Nové Dvory, Sedlec s kombinovanou stříkačkou, Hlízov, Svata Kateřina, Veletov, Kaňk a Dolany s ruční stříkačkou. Díky společnému úsilí těchto sborů se podařilo ochránit okolní budovy. Trvalo čtyři dny, než byl oheň plně zdolán.

Jak jsem již v předešlé kapitole zmínila, uprostřed zábavy¹²⁶ dne 30. června 1929 někdo vykřikl „*Hoří!*“, naštěstí všichni pokojně opustili sál a venku uviděli, jak hoří stodola pana J. Sixty. Členi sboru neměli čas se převléknout, takže popadli pouze přilby, sekerky a pospíchali k ohni ve stejnokroji. Kromě stodoly shořely i hospodářské stroje, dříví a šest hus. K velkému požáru se sjely tyto sbory Hlízov, Svata Kateřina, Malín, Veletov a Nové Dvory. Příčina požáru nebyla známa. Další požár vypukl z neznámých příčin na půdě obytného stavení rolníka pana J. Žateckého. Spící rodinu naštěstí probudil soused a sboru se podařilo uhasit oheň dříve, než se dostal do stavení, takže požár odnesla jen půda a střecha. Dne 27. srpna 1929 vypukl požár v hospodářství pana Mazače. Oheň pravděpodobně vznikl při mláčení. Celá stodola byla v mžiku v plamenech a oheň se brzy rozšířil na okolní chlévy a obytné stavení. Zvířata se povedlo zachránit. Členové hasičského sboru měli před sebou těžký úkol a to uchránit okolní tři hospodářství. Protože se všude mlátilo obilí a všude byla sláma, byl tento úkol velmi náročný, ale díky bezvětrí se oheň dál nerozšířil. Z okolních sborů se dostavil hasičský sbor ze Svaté Kateřiny. Bohužel 29. srpna 1929 byli hasiči znovu svoláni na místo požářiště, protože vítr rozdmýchal spáleniště a jiskry ohrožovaly okolní stavení. Hasiči znovu důkladně prolili všechny trámy a popel, aby oheň již více neohrožoval okolí a pro jistotu zde byla ponechána hlídka.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Tamtéž.

V roce 1930 chytl od jiskry vagón slámy¹²⁷, který byl dotažen k Černé strouze a tam nechán. Místní sbor dorazil na místo s motorovou stříkačkou a se 4 členy. Také dorazil sbor ze Záborky a společně se jim povedlo vagón uhasit natolik, že se mohl přemístit do stanice Záborky, kde byl úplně dohašen. V listopadu chytl další vagón se slámou, který byl přemístěn na vedlejší kolej. Sbor dorazil na nádraží, ale kvůli nedostatku vody ho přemístili na přejezd a vodu čerpali z Klímovy struhy. Protože přemístili stroj, muselo být nataženo 350 metrů hadic. Práce musela být často zastavena, protože voda nestačila přitékat. Kvůli mrazu musely být hadice rychle smotány a dopraveny do místní elektrárny, kde se nechaly sušit.

V roce 1931 ve čtyři hodiny ráno začaly hořet stáje ve dvoře Skalka¹²⁸. Sbor se k požáru dostavil až po delší době, a jelikož již nehrozilo nebezpečí, tak po půl hodině odjel zpět domů.

V únoru 1932¹²⁹ vypukl požár v řeznictví pana Kysilky, který měl u stropu jehličí na přikrytí ledu, a které se vzňalo od komína udírny. Hasiči hned po příjezdu začali požár hasit konvemi a stříkačka byla přistavěna ke Klímově struze, ale kvůli mrazu, a protože již nehrozilo velké nebezpečí, nebyla stříkačka uvedena v činnost. K požáru dorazil i sbor ze Svaté Kateřiny, ale nakonec jeho služby nebylo třeba. V červnu vypukl požár u pana Macha a to v řezárně, odkud se rozšířil na chlév a na střechu obytného stavení. Místní sbor se dostavil s motorovou stříkačkou, sbor ze Svaté Kateřiny se dostavil s ruční stříkačkou, Hlízov s motorovou stříkačkou a Libenice s motorovou stříkačkou, kteří nakonec nebyly využity. Hlízovský sbor měl málo hadic, a proto dodával vodu pouze starokolínské stříkačce. Vznik požáru nebyl objasněn. Starokolínský sbor poděkoval přespolečným sborům a vyjádřil potřebu více pochopení z řad místních občanů. Další požár v červnu byl zapálen od blesku. Hořet začalo stavení pana Skokana, které mělo ještě doškovou střechu, tudíž bylo veliké nebezpečí, že shoří celá chalupa. Naštěstí pomohli lidé z okolí a požár ještě v zárodku uhasili. V červenci toho roku vypukl požár na půdě pana Brandýského na Baštách. Jeho střecha byla kryta lepenkou a v jednu chvíli byla celá v jednom ohni. Bohužel od rozlétajících se oharků chytl dům pana Straky stojící asi 40 metrů od prvního požářiště. Zde byla na půdě spousta sena a oheň se mohl šířit. Zvířata byla zachráněna na poslední chvíli, i když přes černý, hustý dým nebylo vidět na krok. Místní sbor začal hned hasit s motorovou stříkačkou, protože byly

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Tamtéž.

ohroženy ještě další objekty, které se nacházely v okolí požáru. Oheň byl viditelný z dálky, díky čemuž dorazily okolní sbory Svatá Kateřina, Hlízov, Libenice a Malín. Po hodině byl požár lokalizován a pro bezpečí zůstal místní sbor zde jako hlídka ještě asi 3 hodiny. Další požár půdy vypukl v srpnu u pana Maliny na Baštách. Tento požár byl vážný kvůli blízkosti okolních stavení. Oheň během chvilky zachvátil celou střechu. Na záchraně okolních střech se podíleli všichni občané, kteří polévali došky a tím je uchránili. Bylo to velmi náročné, protože museli polévat i sami sebe, aby alespoň chvíli vydrželi v tak velkém žáru. Po příjezdu hasičského sboru byl oheň po krátkém čase uhašen. Jako další sbor se dostavil sbor z Hlízova, který se hašení již neúčastnil.

V květnu v roce 1933 vznikl z neznámých příčin požár ve stodole u pana Drozdy¹³⁰ na Baštách. Oheň během pár chvil přeskočil i na obytné prostory, které byly kryty lepenkou. Po příjezdu sboru začali hned hasit požár, ale zároveň museli i kropit okolní stavení, které měly střechu též z lepenky. Při požáru se nepodařilo zachránit: střecha, mlátička, řezačka na píce, elektromotor a různé drobné hospodářské nářadí. Nově vybudované chlévy se zachránily. K požáru se taky dostavil sbor ze Svaté Kateřiny. V srpnu se sbor zúčastnil hašení požáru ve Veletově. Požár vznikl v domě pana Pánka a okamžitě se přenesl na stodolu a obytné stavení pana Havlína. Dům pana Pánka shořel do základů, jelikož byl celý ze dřeva. Na domě pana Havlína shořela jen střecha a ve stodole shořelo veškeré svezené obilí. K požáru se také dostavil sbor z Konárovic.

V červnu roku 1934 proběhl požár¹³¹ v domě pana Dostála v Hlízově. Jakmile se místní sbor dostavil do skladiště pro stříkačku, dostal zprávu, že začalo hořet i v Libenicích. Protože dům v Hlízově za krátkou chvíli lehl popelem, jeli do Libenic, kde od jiskry v pekárně pana Raka chytilo obytné stavení. Kvůli suchu se oheň rozšířil i na další obytná stavení. K požáru se dostavily i další sbory: Dolany, Červené Pečky, Kaňk, Kutná Hora a Kolín. Sousední budovy se podařilo uhájit, ale postižený dům shořel do základů. V srpnu vznikl z neznámých příčin požár u pana Pěnkavy na Baštách. Protože na místě požáru bylo všude samé dříví, rychle se požár rozšířil ze stodoly na střechu obytné budovy. Ve stodole shořel truhlářský stroj, elektromotor a jiné věci. V září vypukl oheň od komína pařáku nad sýpkou. Naštěstí bylo na půdě malé množství slámy, tak shořely jen krovy a žádné nebezpečí nehrozilo.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Tamtéž.

V březnu roku 1938 vypukl požár¹³² z neznámých příčin v hospodářské usedlosti, u které nebyla uvedena přesná adresa. K požáru dorazila místní jednotka s motorovou stříkačkou.

Na jaře roku 1947 sbor pomáhal při povodních odčerpávat vodu u lávky i ze sklepů.

V několika posledních letech se jezdí často na výjezdy k ohňům hlavně mimo Starý Kolín. Mezi nejzávažnější požáry se řadí požár Parama v Kolíně, požár stadionu AFK Kolín, požár ve Lžovicích a požár v nemocnici Kolín. Mezi časté výjezdy patří požáry lesa. Nejnáročnějším výjezdem se pro sbor staly povodně v roce 2010, kdy náš sbor musel celý týden čelit vodnímu živlu v obci i okolí a následně se musel ještě postarat o následky povodní. Nejtěžší pro sbor bylo, že při povodních ztratil zázemí hasičská zbrojnice, jelikož i jí zaplavila voda. Proto sbor musel využít místní kulturní dům, ve kterém se zahřáli, odpočívali unavení hasiči.

4.10. Technika

Sbor ve Starém Kolíně získal při svém založení v roce 1878 od obce ruční stříkačku¹³³. Další technikou, kterou vlastnil, se stala motorová stříkačka, zvaná koňka. Na její provoz byly potřeba koně, kteří ji dopravili na místo zásahu. Tuto stříkačku získali v roce 1925 od obce, která ji zakoupila od firmy W. Jg. Stratílek Vysoké Mýto. Tato motorová stříkačka sloužila velmi dobře a pomohla hasičům v mnoha těžkých chvílích. Okolo 50. let 20. století se hasiči rozhodli pro koupi dalšího vozu. Měli možnost zakoupit ojetý vůz, ale obec jim poradila, ať si raději pořídí nový vůz. Tímto vozem se stala Tatra, dnes se neví, jestli byla v klasické nebo plachtové úpravě. V roce 1997 získal sbor Trambus, který byl předtím u sboru dobrovolných hasičů v Žiželicích. V roce 2008 dostal sbor darem Tatra CAS 32. V roce 2010 si sbor pořídil motorový člun k záchraně na vodě. Při povodních v roce 2013 potřeboval sbor nová čerpadla, naštěstí si mohl pořídít čerpadlo „MAMUT“, které je jedno z nejvýkonnějších a stále se využívá při čerpání vody po deštích.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž. s. 2-22.

5. Pamětníci

5.1. Pan Josef Volejník¹³⁴

1. Kdy jste se přidal k hasičům?

„Já jsem tam 53-54 roků. Byl jsem tam jako žák, pak jako dorostenec a pak jsem tam zůstal dál. Byli zde dvě družstva mladých žáků a velkých žáků, dorosty, chlapi a ženský. Na hasičárně bylo pohárů a všechno se ztratilo. Pan Vokoun nás vozil na závody. Měli jsme na hasičárně starý německý auto, taková bouda to byla, nebyly tam žádný okna, byly to jen dva vaky. Tak nás s tím německým autem vozil na závody. Vždycky uvařil plno vajec, abychom měli co tam s sebou jíst. To byla vždycky dobrá zábava, to bylo moc pěkný tenkrát. Protože už mám stužku za 50 let a teď už to budou 3 - 4 roky. To už je hezkých pár roků.

Pak jsme tedy měli tu kvíčalku jmenovala se Erena 805 nebo tak nějak. Byl to valník pod plachtou, a když jsme seděli pod plachtami tak jsme klepali kosu a táhli jsme za sebou stříkačku. Koňskou stříkačku jsme měli a o tu jsme skoro přišli. Byla schovaná u pana Libinovýho ve stodole, ten ji tam schoval. Měla tři kola rozbitá tak jsme to dali do kupy. Chtěli jsme ji dát úplně do kupy, ale už jsme se k tomu nedostali. To už asi nikdo spravovat nebude.”

2. Proč jste se stal hasičem?

„Můj táta byl hasič. Dělal jednatele sboru jako Vašek Benešů ted'. Mě to tam bavilo od malička a neměli jsme takový možnosti, co máte vy dneska. Můj brácha to nedělal, ten hrál fotbal. Já hrál taky, ale až když jsem byl starší. Na hasičích byla sranda s chlapama, nadělali jsme spoustu vylomenin. Jezdili jsme, kde jsme mohli a trénovali na závody. Ze školy mě pouště kvůli závodům, byl jsem na internátě v Mělníce.”

3. Jak fungoval sbor?

„Každý byl zvlášť velitel i starosta. My jsme neměli zásahovou jednotku, byli jsme jen dobrovolný. Jezdili jsme k ohni, jen když hořelo něco tady. Jinak jsme nos nevytáhli a jezdili jsme po závodech. Kvůli hasičům z Týnce nad Labem jsme vstoupili do třetího stupně poplachu, a od té doby jezdíme na výjezdy na zavolání z operačního střediska. Hned potom se v Týnci rozpadli.”

4. Kolik bylo členů ve sboru?

„Jedno družstvo dětí, malých a velkých, dorostenci, chlapi, ženský. Byli ještě další ty starší chlapi, kam patřil můj táta, pan Vokoun, Jarda, Jirka Vlků a jeho táta atd. To znamená asi šest družstev. Členů bylo hodně. Ve výboru byli pan Vokoun, Jarda Starej, Ruda Bínů, Ruda Lacinů, Krejčík a to byli všichni staří pánové. A to byli ještě hasiči z povolání jako Jarda Pánků. Ti byli v Kolíně, ale byli u nás vedeni jako členové. Bylo nás dost, víc než vás ted'.”

¹³⁴ Rozhovor s panem Josefem Volejníkem.

5. Jak se na vás jako na hasiče dívali místní lidé?

„Lidi to jako brali. A teď když jdu tak lidi říkají: Tak co veliteli?. A pořád mě do teď mají jako velitele. To mi i kolikrát volali, že někde hoří tak jsem to volal Jirkovi nebo Pepikovi. Pořád mi doma na plotě visí cedulka ohlašovna požárů. Lidi nás nijak neodsuzovali. Brali nás tak, že to děláme dobře. Pomáhali jsme, co šlo vždycky, když byly povodně a různé požáry. Nemohl jsem naříkat na lidi ani oni na mě.”

6. Jak sboru pomáhala obec?

„Se starostou byla potíž, co jsme si nevydupali, jsme nedostali. Pak jsme dostali ty druhý uniformy, pro které jsme byli na Kladně. Všechny peníze, které jsme dostali, šly dětem např. na nové červené uniformy, apod.”

7. Jaká byla práce hasičů?

„Při žních jsme hlídali pole jako děti, protože jezdily vlaky na páru, ale vždycky s námi musel být někdo dospělý. Dostali jsme takový plácačky, s kterými jsme to museli uhasit. V noci to hlídali jen dospělí chlapi a ve dne my jako školáci. A jinak nic jiného nebylo. Jezdili jsme hlavně na závody.”

8. Členem výjezdové jednotky jste byl od kolika let a jakou funkci jste zastával?

„Od 18 - ti let. Já jsem dělal zástupce velitele několik let. Velitel pak odešel a po něm byl velitelem ten nádražák z bytovky, který toho pak taky nechal. A tak to hodili na mě. Musel jsem jít na zkoušky a dostal jsem dekret o velitelství.”

9. Jaké výjezdy a požáry Vám zůstaly v paměti nejvíce?

„No tenkrát v Praze na povodních v roce 2002 to bylo hrozný, ale dobrá parta lidí. S Kostelákama jsme si užili velkou zábavu. Spali jsme v autě a ledaskde i třeba na lavičkách, kde nás budila městská policie. Jídlo, které jsme dostávali od města, bylo hrozný. Já jsem pak volal starostovi Beltrámovi a řekl jsem mu, že sebou mám nějaký peníze a budeme chodit do hospody naproti, a jestli nám to potom proplatí a naštěstí nám to proplatil. Kluci se střídali, a já jsem tam byl celých deset dní. Když už jsme došli až na dno tak si hasiči z metra převzali od nás činnost. Tím pádem jsme se nedostali k soupravám, kde zřejmě muselo něco být. To nikdo neví. A vrata nešly zavřít a praskla zeď tak se tam nahnala ta voda. Na konci jsme dostali vyznamenání za pomoc při povodních a dostali jsme plno věcí, ale mohli jsme mít ještě víc věcí, ale starosta Beltrám to zbabral. Přišel od hasičů z Prahy papír s dotazem, co bysme potřebovali, ale starosta se s nikým nebavil, co máme rozbitý nebo zničený a napsal, že nic nepotřebujeme. Protože co se nám tam rozbilo, by nám dali opravit zadarmo. Jenom nám přivezli sto litrů oleje do auta v barelech.

Na stohu, který hořel ve Staráku jsme byli. Můj malý vnouček to zapálil. Byl s dalšími dětmi na hoře na stohu, kde by se mohli propadnout. Naštěstí shořel jen ten stoh.

Když hořela Kara na Baštách tak to byl velký požár. Já jsem tam byl celý ty dny. Kriminálka z Prahy hledala a našla na učňáku nejméně deset kanystrů, kterými to někdo zapálil zřejmě kvůli věži. Protože měli udělat most ještě před elektrárnou a tam nikdo nemohl podjet pod věží, jenom ten nižší autobus jinak jen osobáky. Na učňáku tam v tom měli ještě stany, plastová okna. Na tomto výjezdu jsme si zničili stříkačku.”

5.2. Paní Marie Volejníková¹³⁵

1. Kdy jste se přidala k hasičům?

„Je to asi deset let. Nejdříve jsem pomáhala jako obyčejný člověk a když jsem měla převzít hasičskou pokladnu, tak mě Vašek Beneš doslova ukecal.”

2. Proč jste se stala hasičem?

„Jak jsem už říkala, ukecal mě Vašek Beneš. Řekl mi, jsou to peníze, musíš být členem, ať je všechno v pořádku. Potom jsme jeli koupit vycházkový uniformy, abychom řádně reprezentovali.”

3. Vy jste byla jen u sboru?

„Byla jsem taková kancelářská krysa. Potom, když bylo něco potřeba pro děti, tak jsem to zařídila. Byli to různé sladkosti k Mikuláši, na Vánoce, k narozeninám apod. Zařizovala jsem i výlet do ZOO Jihlava. Kolem dětí jsme pomáhala, ale hadici bych smotat nedokázala.”

6. Hasičský sbor v Kolíně

6.1. Vznik dobrovolného sboru v Kolíně

Město Kolín patřilo mezi první čtyři česká města, kde vznikl dobrovolný hasičský sbor¹³⁶. Již v roce 1863 se obrátil městský úřad se žádostí o poskytnutí informací o zřízení hasičského sboru na magistrát města Liberce.¹³⁷ Teprve v roce 1866 ustanovilo město zvláštní komisi, která měla připravit založení dobrovolného hasičského sboru. Z Prahy i z Velvar dorazily do Kolína stanovy jejich dobrovolného hasičského sboru. První požární zákrok sboru se udál při hašení požáru, který vznikl v říjnu 1867 ve mlýně Dr. Radimského. Obecní zastupitelstvo zvolilo do funkce velitele kolínského sboru Matěje Šafránka, který byl dosavadní člen pražského sboru. Za starostu byl vybrán Dr. V. Radimský, místostarostou se stal J. Balling a jednatelem se stal J. Ubl. Na dalším zasedání bylo přijato třináct nových členů, zvoleni dva

¹³⁵ Rozhovor s paní Marií Volejníkovou.

¹³⁶ <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/dejiny-dobrovolne-pozarni-organizace-v-koline-1989/>. s. 1-22. [2015-08-15]

¹³⁷ V Liberci již dva roky existoval dobrovolný hasičský sbor a měli nějaké zkušenosti.

velitelé sboru a to V. Veletovský a K. Knirš. V březnu 1868 proběhla první valná hromada sboru, kde se schválily a přijaly „*Stanovy dobrovolného sboru hasičů v královském městě Kolíně*“. Krátce po založení sboru se blízká i vzdálená města obracela na kolínský sbor se žádostmi o zapůjčení stanov, cvičitele, popis stejnokroje a o sdělení zkušeností.

Činnost sboru se řádně rozvíjela a pravidelná pondělní cvičení se konala v propůjčených místnostech od Tělocvičné jednoty Sokol v Kolíně¹³⁸. Pro pokračování činnosti sboru bylo důležité jeho technické vybavení. Při založení sboru získal do správy a užívání obecní stříkačky a všechno ostatní nářadí, které město shromáždilo. Na návrh velitele pražského hasičského sboru obstarala městská rada pro kolínský sbor novou stříkačku se sto metry hadic, pět žebříků, tři háky, čtyři dvojháky, pět záchranných pásů, pět záchranných provazů, pět mečů, pět sekyrek, jednu prilbu, záchrannou plachtu, třicet signálních píšťalek a dvacet párů distinkcí. Při velkém požáru ve městě v únoru 1868 i přes veškeré snažení hasičů vyhořelo deset usedlostí a sedm stodol na kouřimském předměstí. V roce 1869 zničil požár krovy zvonice a severní věže bartolomějského chrámu. Město si objednalo u místního kováře zhotovení bytelného vozu pro kolínský sbor, který sloužil k dopravě mužstva, nářadí, žebříků, hadic a bouracího náčiní až do roku 1924. Členové hasičského sboru pomáhali i při živelných pohromách např. v roce 1875 byl Kolín postižen velkou povodní. V 19. století vznikl nový způsob oznamování požáru v Kolíně.¹³⁹

Ke sboru přibyl nový cvičitel Jan Vocílka¹⁴⁰. Starosta sboru organizoval první styky mezi kolínským sborem a hasičskými sbory, které vznikaly v okolí Kolína. Stal se zakladatelem kolínské hasičské župy, která sdružovala ke spolupráci sbory dobrovolných hasičů v kolínském okrese.

V roce 1881 zemřel¹⁴¹ starosta dobrovolných hasičů v Kolíně Karel Knirš a nově byl zvolen Václav Veletovský. V roce 1881 shořely tzv. císařské kůlny, vyhořela továrna Lučebních závodů, dva domy v Karlově ulici a vzniklo i několik menších požárů. V roce 1882

¹³⁸ Tamtéž. s. 23-31.

¹³⁹ Pokud hlásný zpozoroval oheň, zazvonil na věži zvonice na velký zvon zvaný „*Bartoloměj*“. Podle počtu úderů poznali členové hasičského sboru, kde hoří. Jeden úder znamenal požár ve vnitřním městě, dva údery v pražském předměstí atd. Aby určil hlásný směr, musel ve dne roztáhnout červený prapor z pavlače zvonice a v noci tam umístil rozzářenou červenou svítilnu. Poté z ochozu zvonice podával přesnější údaje o místě požáru hlásnou troubou.

¹⁴⁰ Tamtéž. s. 31-38.

¹⁴¹ Tamtéž. s. 38-51.

dostal sbor od města Kolína, novou čtyřkolovou dvouproudovou stříkačku od firmy R. A. Smekal. V roce 1886 byla v Kolíně ustanovena tzv. požární hotovost, kvůli které se Sbor dobrovolných hasičů spojil se Spolkem vojenských vysloužilců. Bohužel není známo, jak se spolupráce osvědčila a jak dlouho trvala. V roce 1891 založila česká hasičská župa vlastní samostatnou Zemskou ústřední hasičskou jednotu Království českého, která sdružovala jen české sbory dobrovolných hasičů v Čechách. Kolínská župní jednotka se k ní okamžitě přidala. Od městské rady získal kolínský sbor novou, na svou dobu nejmodernější dvoukolovou stříkačku od firmy R. A. Smekal v roce 1893, kterou pojmenovali „Klementka”. Kolínská župa se v tomtéž roce rozdělila na kolínskou a kouřimskou župu.

Ve městě dala radnice vybudovat síť veřejných hydrantů.¹⁴² V roce 1901 postihla město Kolín jedna z velkých a ničivých povodní na řece Labi, která strhla jez na Labi. Svůj první dvoukolový mechanický posuvný žebřík, který byl čtrnáct metrů vysoký, získal sbor v roce 1903. Nová parní stříkačka prošla křtem při velkém požáru továrny na kávové náhražky „Kolínské cikorky” na Zálabí. V roce 1911 v poledne začal hořet kolínský pivovar a Zámecká restaurace, při němž byl zničen krásný divadelní sál. Ve stejném dni hořely ještě kolínské Borky a dům na Zálabí. Velmi hrozným byl požár Němcovy továrny na lepenku a izolace. Na takový druh požáru nebyl kolínský sbor vybaven potřebnou technikou a výzbrojí. První světová válka omezila činnost hasičstva. V první den mobilizace odešli k armádě mladí členové sborů a na starých členech zbyla požární ochrana v jejich domovech. Od začátku války se uplatnil samaritánský hasičský sbor, který poskytoval na kolínském nádraží služby raněným vojákům. Členové hasičského sboru vykonávali dobrovolné služby při příjezdech vlaků s raněnými, převáželi raněné vojáky do vojenských lazaretů ve městě nebo z jednoho lazaretního vlaku do druhého. Ve válce ztratily všechny sbory patnáct procent členů.

Po skončení války a vzniku Československé republiky¹⁴³ se vrátili členi hasičských sborů z bojišť, lazaretů a zajetí. Činnost ve sborech se znovu rozhybávala. Bylo zavedeno místo oslovení „*příteli*” nové oslovení „*bratře*”. Dosavadní Zemská ústřední hasičská jednotka Království českého bylo přejmenováno na Českou zemskou hasičskou jednotu v roce 1919. Zakládaly se i žákovské a dívčí skupiny ve sborech. Sbor získal v roce 1923 svou první

¹⁴² Tamtéž. s. 52-67., Které sloužily k rychlé dodávce vody při vzniku požáru v kterékoliv části města, např. při velkém požáru na Husově náměstí v roce 1898.

¹⁴³ Tamtéž. s. 68-79.

automobilovou stříkačku. K získání stříkačky vedl dlouhý boj. V roce 1927¹⁴⁴ začala Župní hasičská jednota v Kolíně vydávat svůj vlastní tištěný periodický časopis nazvaný „*Věstník hasičské župy kolínské s podtitulem Měsíčník věnovaný zájmům hasičsko – samaritánským.*“¹⁴⁵. Při sboru byla v roce 1928¹⁴⁶ založena Záchranná stanice, která byla vybavena dvěma sanitními auty a dalším zařízením pro převoz nemocných. Hasiči zapálili velikou vatru u kolínského vodojemu při vzpomínkové slavnosti k uctění 87. narozenin prezidenta T. G. Masaryka. V zářijové mobilizaci československé armády nastoupili k vojenským útvarům členové Sboru dobrovolných hasičů v Kolíně. Městský úřad oznámil, že bude nutno zřídit stálou požární hlídku vzhledem k rozloze města, což byl první krok k vybudování stálého placeného profesionálního požárního útvaru v Kolíně.

Na valné hromadě v roce 1939 se schválily nové stanovy sboru¹⁴⁷. V kronice se píše o obsazení našich zemí německou fašistickou armádou a zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Rozhodli se zrušit kolínskou a kouřimskou župu a vytvořit jedinou Okresní hasičskou jednotu v Kolíně. Hasičské sbory byly důležitou složkou tzv. Civilní protiletecké obrany. I přes všechny nepopulární příkazy a zákazy se kolínští hasiči snažili udržet činnost sboru. Samaritánská služba byla z rozkazu říšského Reichsprotektora svěřena hasičstvu. Záchranná stanice, která byla vyjmuta z kompetence Sboru dobrovolných hasičů v Kolíně, se stala součástí Okresní záchranné služby. Při jedné schůzce složili členi kolínského sboru tajně slib věrnosti Československé republice do rukou svého velitele Josefa Bartla.

Kolínský hasičský sbor poprvé v roce 1941 pomáhal při leteckých náletech. Byl zaveden nový výcvikový řád, nové signály, nové součásti požární výbroje podle říšského

¹⁴⁴ PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Periodický tisk na Kolínsku v období 1945 – 1948*. Praha, 2013. Bakalářská práce. UK-Univerzita Karlova v Praze, fakulta sociálních věd.

¹⁴⁵ Jeho prvním redaktorem se stal Josef Macháček. Hlavní náplní časopisu bylo informovat o činnosti sboru. Objevovali se i různé rubriky např. „*Požáry*“, „*Různé zprávy*“ a nechyběla ani inzerce. Tisk byl financován z vlastních zdrojů jednoty. Z tohoto časopisu se dochovaly pouze dva výtisky v SOKA Kolín.

¹⁴⁶ <http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/dejiny-dobrovolne-pozarni-organizace-v-koline-1989/>. s. 80-93. [2015-08-15]

¹⁴⁷ Tamtéž. s. 94-114.

vzoru a bylo nově rozděleno celé území České zemské hasičské jednoty v Praze.¹⁴⁸ V Protektorátě Čechy a Morava bylo řízení všeho hasičstva podřízeno ministerstvu vnitra protektorátní vlády, v němž byl jmenován „*hasičský ředitel*“ jako nejvyšší orgán českého hasičstva. Členi hasičských sborů byli zneužíváni protektorátními a říšskými orgány k různým pátracím akcím, kontrolám cestujících apod. Členové kolínského sboru byli několikrát během války nuceni k různým hlídkám a službám, které neměly nic společného s hasičstvím, např. hledání mladých lidí, kteří se schovávali před nasazením na nucené práce v říši. V roce 1942 vznikl stálý profesionální hasičský útvar v Kolíně. Po ustanovení profesionálního sboru měli dobrovolní hasiči jen těžkosti. Hrozilo, že dobrovolný sbor hasičů spěje k zániku. Po všech nepříjemnostech, které se staly mezi dobrovolnými, a placenými hasiči k sobě byli velmi nepřátelští. Největšího nasazení se sbor dočkal na samém konci války při leteckých náletech a bombardování Kolína americkým letectvem v roce 1944 a 1945. Hasiči hasili hlavně požáry v tehdejší petrolce (dnešní Koramo).

Po osvobození se pustili kolínští dobrovolní hasiči do nové práce¹⁴⁹ a zapojili se i členi, kteří se po vězení v koncentračních táborech vrátili domů. Nový život Sboru dobrovolných hasičů byl poznamenán střetem s placeným městským požárním útvarem, který se vlekl několik let. Sbor měl málo členů a nemohl pořádně obsazovat požární hlídky, také trpěl finančními problémy, obzvlášť po měnové reformě v roce 1945. Na společné schůzi dobrovolných a placených hasičů došlo k dohodě, že se vytvoří společný koordinační výbor, ve kterém budou zástupci obou sborů. Vše vypadalo, že se urovná, ale opak byl pravdou. Po několika schůzích bylo na členské schůzi dobrovolných hasičů usneseno, že chtějí jen jeden hasičský sbor v Kolíně, a to dobrovolný.

Po Vítězném únoru¹⁵⁰ se konečně otevřely cesty k úplnému vyrovnání a napravení vztahů mezi Sbohem dobrovolných hasičů v Kolíně a Městským požárním sborem z povolání. Na konci roku 1949 zakoupil MNV starší osobní automobil značky Fenomen a dal ho Sboru dobrovolných hasičů. Sbory dobrovolných hasičů se přeměnily v místní požární jednoty a

¹⁴⁸ Bylo rozděleno celkem na deset krajů se sídly v Praze, Plzni, Klatovech, Českých Budějovicích, Táboře, Pardubicích, Hradci Králové, Mladé Boleslavi, Kladně a v Kolíně. Ke kolínskému kraji patřily okresy Kolín, Český Brod, Poděbrady, Nymburk, Nový Bydžov, Kutná Hora, Čáslav, Ledeč nad Sázavou a Humpolec. Pro každou obec byly určeny hasičské sbory, které se musely k požárům v té které obci dostavit ihned bez vyzvání a sbory, které se měly dostavit až na zavození.

¹⁴⁹ Tamtéž. s. 115-135.

¹⁵⁰ Tamtéž. s. 136-153.

místo okresních hasičských jednot vznikají okresní výbory požární ochrany. Když se Prokop Cívín stal členem i placeného požárního útvaru, došlo k propojení mezi dobrovolným a placeným sborem. Dne 21. dubna 1952 byla svolána valná hromada sboru, která se už nazývala výroční členskou schůzí. Proběhly zde všechny nutné organizační změny, např. měla být ustanovena Místní jednota požární ochrany v Kolíně, změnil se název „*hasič*” na „*požárník*”, místo „*starosty*” „*předseda*” a zavedl se název „*soudruhu*” místo „*bratře*”. V roce 1951 začala stavba nové požární zbrojnice pro Veřejný požární útvar. S Veřejným požárním útvarem se do nové zbrojnice přestěhoval i dobrovolný sbor, který dostal nové požární vozidlo Tatra 805. V roce 1954 bylo místní jednotě požární ochrany vytýkáno, že nic nedělají hlavně při sestavování domovních požárních hlídek¹⁵¹. V roce 1954 vypukl velký požár v dílnách Československých státních drah na kutnohorském předměstí. Sbor zakládal kroužky požární ochrany ve školách. Od roku 1958 se v práci požárníků začínají prosazovat tři pravidelné kampaňovité úkoly: jarní úklid, požární bezpečnost při žních a podzimní topné období. Sbor dobrovolných hasičů v roce 1960 opouští budovu nové zbrojnice a vrací se do staré „*hasičárny*”. Dobu, na začátku a v první polovině šedesátých let, lze nazvat stagnací Místní jednoty požární ochrany.

Krizovým rokem 1968 byla poznamenána i práce požárníků¹⁵². Na okresní konferenci Československého svazu požární ochrany v Kolíně byl podán protest proti filmu „*Hoří, má panenko*”, který považovali za zesměšnění požárnícké práce a urážku všech dobrovolných požárníků. V roce 1968 byl název „*místní jednota*” změněn na „*požární sbor*”. O činnosti dobrovolného požárního sboru v letech 1970 – 1971 se toho moc neví. Chybějí zápisy ze schůzí výborových a členských. V této době se opět zhoršily vztahy mezi dobrovolným požárním sborem a profesionálním KVPÚ v Kolíně. A znovu chybějí zápisy ze schůzí mezi lety 1972 – 1975. V roce 1972 se začínala rozbíhat požárnícká hra „*Plamen*”, která se soustředila na soutěžení mladých požárníků. Základní organizace Sboru požární ochrany získala nové auto a starou Laurinku předala místní organizaci SPO ve Vinařicích v roce 1976. Nový orgán, který v Kolíně vznikl, byl Městský výbor Svazu požární ochrany¹⁵³. V roce 1986

¹⁵¹ Domácí požární hlídka byla novinka požární ochrany, která byla všude zaváděna, a v jejímž ustavování se mezi místními jednotkami závodilo. Dát dohromady domovní požární hlídku hlavně ve městě nebylo jednoduché, protože nikdo z občanů nechtěl takovou funkci přijmout a vina byla dávana požárníkům.

¹⁵² Tamtéž. s. 154-193.

¹⁵³ Městský orgán bylo nutné založit po připojení některých obcí k městu Kolínu. Od roku 1988 bylo na území města Kolína pět základních organizací Svazu požární ochrany: v Kolíně, Štítarech, Sendražicích, Radovesnicích a v Zibohlavech.

byla provedena reorganizace požární ochrany podle zákona č. 133/1985 Sb. a vyhlášky ministerstva vnitra ČSR č. 37/1986 Sb. Byl ustanoven jednotně organizovaný Sbor požární ochrany, do kterého byly postupně začleněny všechny veřejné útvary a inspekce požární ochrany. V roce 1988 se dobrovolní požárníci podíleli na přípravě nového „*Požárního řádu města Kolín*“. V dnešní době práce dobrovolného sboru opět stagnuje.

6.2. Profesionální hasičský sbor v Kolíně

Město Kolín založilo na usnesení městské rady 24. 8. 1942¹⁵⁴ profesionální placený sbor, který měl 10 placených hasičů, jednoho vedoucího a jeho zástupce. Techniku i výzbroj převzal sbor od dobrovolných hasičů. Sborem byla provozována i sanitární záchranná služba, takže vedle hasičských vozidel stály i dvě sanitky. Hlavním úkolem hasičů byla likvidace požárů a nehod vzniklých po náletech na průmyslové závody v Kolíně nebo v okolních obcích. Brzy se začalo používat označení „Městský hasičský sbor Kolín“. Mezi největší problémy patřily: nedostatečná vybavenost sboru a nevyhovující prostory, bohužel tyto problémy přetrvávaly i po válce. V roce 1952 se městský sbor změnil na požární útvar. V roce 1953 se sbor přestěhoval do objektu, který byl na tu dobu velmi moderní a sídlil v Polepské ulici čp. 634. V tomto objektu sídlí dodnes, ale již s mnoha obměnami. V 60. letech došlo k další modernizaci výzbroje a zejména techniky. Díky Rudolfu Salákovi byl v roce 1970 vybudován v areálu útvaru stadion a lezecké věže, které byly v té době ojedinělým vybavením pro fyzickou přípravu příslušníků a využívaly je i další jednotky PO v kraji. Kvůli dojezdovým časům jednotek k zásahu se kraj snažil o lepší pokrytí okresu požárními stanicemi s profesionální posádkou. Proto vznikla pobočka požární stanice v Českém Brodě, která začala naplno fungovat v roce 1973. Objekt slouží pro spolkovou činnost dobrovolných hasičů Český Brod dodnes a je zde umístěna i historická technika. V roce 1975 byl postaven v Kolíně objekt kompresorovny pro plnění kyslíkových a vzduchových lahví k dýchacím přístrojům. Další přístavba hlavní budovy byla v letech 1983 – 1984, kvůli umístění telefonní ústředny. V roce 1988 bylo usneseno, že původní garáže a všechny přílepy budou zbořeny a vystaví se nové garáže a v prvním patře vzniknou prostory mužstva s potřebným zázemím. Po dokončení stavby hasičárny se zahájil pilotní program kontejnerizace, což bylo zkvalitnění vybavení např. hydraulická rozpínací zařízení, hydraulické nůžky, které pomáhají při autonehodách a při nehodách se zaklíněnou osobou. Pro práci ve zdraví škodlivém prostředí

¹⁵⁴ BRADNA, Jan. *70. let profesionálních hasičů v Kolíně*. Nymburk, 2012. s. 23 – 60. Bez ISBN.

se nově začaly používat ochranné obleky OPCH 90 a obleky Trelchem Super. Tyto pomůcky jsou důležité pro zásahy v chemickém průmyslu nebo při nehodách při přepravě nebezpečných látek. V roce 1993 znovu začala tradice hasičských bálů v Kolíně. V roce 1996 se vybudovalo nové operační středisko a provedla rekonstrukce střechy na nové budově. V roce 1997 se příslušníci hasičské stanice z Kolína a z Českého Brodu se zúčastnili záchranných akcí při záplavách na Moravě a v roce 1998 se zúčastnili záchranných akcí při záplavách v Rychnově nad Kněžnou. Dále se v roce 2002 zúčastnili hasiči z Kolínska, ale i z celé české republiky záchranných akcí při povodních na Vltavě, které pro hasiče skončily až 22. 10. V roce 2003 byl zrušen územní odbor HZS Středočeského kraje Praha – východ, čímž se rozhodlo, že jeho část Říčansko bylo přiděleno k územnímu odboru Kolín. V roce 2005 se hasiči zúčastnili taktického cvičení „Podzim 2005“, které mělo hasiče připravit na potencionální možnost teroristického útoku na vlak nebo metro. V roce 2006 byla nejhorší davová psychóza z ptací chřipky a s tím související mnohdy zbytečné výjezdy. V roce 2008 byly dva ošklivé výjezdy - první souvisel s požárem tribuny na AFK Kolín a druhý souvisel s požárem v Paramu Kolín. V roce 2010 byl uskutečněn výcvik na ledu, který je zaměřený na záchranu osob probořených do ledu. V roce 2011 došlo k jistým omezením a to hlavně ve snížení mezd a snížení rozpočtu na běžné výdaje, byly zrušeny ozdravné pobyty formou lázeňské péče.

6.3.Spolupráce s hasičským sborem ve Starém Kolíně

Spolupráce mezi sbory je zřejmá již v počátcích vzniku dobrovolného sboru ve Starém Kolíně. Nově založenému sboru pomohl s prvními výcviky velitel z kolínského sboru pan Vocílka. Také si pomáhaly při různých požárech, kde kolínský sbor vypomohl. Společně byly v kolínské župní jednotě. Spolupráce je více vidět až v posledních letech 20. století. Kolínský profesionální sbor zařizoval výcvik v dýchací technice, velitelský výcvik a výcvik strojníků. Při výjezdech se sbory setkávají s postupem doby mnohem více než v začátcích a prvních letech sboru Starého Kolína. V posledních třech letech zprostředkoval profesionální sbor v Kolíně stáže pro některé členy sboru ve Starém Kolíně.

6.4.Technika

V roce 1948 měl sbor 4 závěsné stroje (čerpadla), 1 hasičské vozidlo (HV 8), 1 hasičské vozidlo (HV 25)¹⁵⁵. V letech 1964 – 1967 byla do výzbroje zařazena bojová vozidla CAS 16,

¹⁵⁵ Tamtéž. s. 27 - 29

CAS 25 Š 706, CAS 32 T 138, AVIA – Saviem DVS 12 a Žuk CO2, tato technika pomalu nahrazovala staré vozy. V roce 1985 přišly do výzbroje jednotek nové zásahové automobily. Do osobních ochranných prostředků daly nově vzduchové dýchací přístroje Saturn a kyslíkové přístroje Travox. Do vozového parku přibyla nová vysoko zdvižná plošina PVP 27 a o vozidlo LADA NIVA, které nejdříve sloužilo jako vůz rychlé technické pomoci a později začalo fungovat jako vozidlo pro zjišťování příčin požárů. Díky vícezdrojovému financování se mohl pořídit žebřík s dostupnou výškou 39, 6m. Sbor mohl zakoupit vozidlo CAS 32 T 815. Díky spolupráci s hrabstvím Nottingham získali starší zásahové vozidlo DENNIS, které po patnáctileté službě u nás v roce 2010 bylo odvezeno do muzea hasičů ve Zbirohu. V roce 1993 byli příslušníci vystrojeni zásahovými obleky BRISTOL. Jejich dosavadní přilby byly vyměněny za přilby GALLET. V roce 1996 se mohl pořídit první výjezdový automobil DENNIS Rapier. V roce 2008 získali novou plošinu Bumar, speciální protiplynový automobil a 3 osobní automobily Peugeot 107. V roce 2008 se začal opravovat veterán Laurin & Klement s rokem výroby 1910. V roce 2012 získal sbor Tatra 7.

7. Závěr

Cílem mé práce bylo přiblížit historii sboru ve Starém Kolíně od jeho založení po současnost. Také jsem chtěla ukázat výjezdovou činnost sboru, která se postupem času zlepšovala a po vstupu do III. kategorie požární ochrany na výjezdovou jednotku čekaly některé velmi obtížné požáry. Řekla bych, že jsem cíle slnila a podala přehled o vzniku a fungování sboru.

O založení sboru se usneslo několik chalupníků v hospodě, protože si uvědomovali jak je hasičský sbor potřeba. K vytvoření stanov využili pomoc sboru v Křečhoři, který jim zaslal své vlastní. V jednotlivých podkapitolách jsem řešila témata, o kterých jsem se dozvěděla v pamětní knize pana Vlka a v zápisech z členských schůzí sboru, a v další podkapitole jsem vypsala informace, které jsem získala z Českého svazu požární ochrany. Do tohoto fondu ve Státním okresním archivu v Kolíně jsem musela zajít, protože mi chyběli informace o 50. letech 20. století. V zápisu ze schůzí jsem se dozvěděla informace z průběhu roku. Ze zápisů bylo patrné, že sbory nebraly na vědomost zlepšení v posílání hlášení o činnosti a placení členských poplatků. V každém roce se řešilo víceméně to samé a jejich schůze byly každý měsíc. Bohužel jsem si všimla, že mnohé problémy z minulých let jsou stejné i v dnešní době, např. vybírání členských příspěvků. Zvláštní je, že v zápisech ze schůzí a v pamětní knize pana Antonína Vlka jsou zmínky o předávání vyznamenání a výročních listů, které zřejmě zařizoval ČSPO, ale v zápisech o tom není ani zmínka. Zapsány jsou jiné sbory, které každý rok jmenovaly několik svých členů pro vyznamenání, ale ani jednou není zmíněn sbor ve Starém Kolíně. Nejzajímavější pro mou práci bylo zpracování požárů v pamětní knize, které byly podrobně popsány.

Pro svou práci jsem využila i rozhovor s pamětníky sboru ve Starém Kolíně. Pan Josef Volejník je členem sboru již 53 let a byl velitelem výjezdové jednotky. Paní Marie Volejníková byla pokladníkem sboru a pomáhala při práci s dětmi. Od pana Volejníka jsem se dozvěděla, jaké byly jeho začátky u sboru. Také zavzpomínal na některé výjezdy, které se mu vryly do paměti. Tento rozhovor mi přiblížil dobu jeho dětství, na které nemám písemné dokumenty a potvrdil např. školní hlídání polí při žních. Paní Volejníková mi přiblížila její začátky u sboru.

Vyzkoumat vztah mezi sborem ve Starém Kolíně a sborem v Kolíně se stal téměř nesplnitelný. Kromě některých kusých informací musím říct, že viditelnější spolupráce je až v posledním desetiletí. Dobrovolný sbor byl založen ve druhé vlně zakládání

dobrovolných hasičských sborů a patří mezi nejstarší sbory. Profesionální sbor byl založen v roce 1942. Oba sbory spolu měly mnoho sporů a nikdy se neměly v lásce. Dobrovolný sbor začal s postupem doby upadat a v dnešní době prakticky nefunguje.

Dobrovolný sbor ve Starém Kolíně překonal řadu překážek a podařilo se mu vydržet až do dnešní doby ve výjezdovém stavu. Postupem doby se pro sbor stává přednější výchova dětí a jejich příprava na závody. Nejhorší pro sbor je nedostatek času, jak pro výjezdovou přípravu, tak starání se o budovu zbrojnice, která není v moc dobrém stavu a potřebovala by značné úpravy.

8. Seznam pramenů a literatury

Prameny:

Pamětní kniha pana Antonína Vlka. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

Protokoly ze schůzí sboru. Hasičárna Starý Kolín. Bez stránkování.

SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1955. Kart. č. 1.

SOkA Kolín. Svaz požární ochrany-okresní výbor Kolín. Inv. č. 1, 1956. Kart. č. 1.

Památníky:

BRADNA, Jan. *70. let profesionálních hasičů v Kolíně*. Nymburk, 2012. Bez ISBN.

Památník hasičské župy pol. okresu kolínského. Kolín, 1905.

Pamětníci:

Rozhovor s panem Josefem Volejníkem

Rozhovor s paní Marií Volejníkovou

Literatura:

FÁK, Jiří. *Ohlédnutí za výstavou „Co jste hasiči...“*. In: Vlastivědný sborník. Plzeň, 1999. ISSN 1801-0032.

HRDINOVÁ, Veronika. *Historie Sboru dobrovolných hasičů v Chocni od roku 1870 až do současnosti s přihlédnutím k dobovým pramenům*. Pardubice, 2011. Bakalářská práce. UPCE – Univerzita Pardubice, fakulta filozofická.

KLÍMA, Jaroslav. *Starý Kolín: antiqua colonia*. Starý Kolín, 1968.

LAŠTOVKA, Marek a kol. *Pražské spolky*. Praha 1998. ISBN 80-902151-9-X.

NITRA, Josef. *Hasič pro obec v nouzi*. Olomouc, 2013. ISBN 978-80-905592-0-2.

OTTO, Jan. *Ottův Slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*. Praha, 1899. sv. 14.

PRAŽÁKOVÁ, Hana. *Periodický tisk na Kolínsku v období 1945 – 1948*. Praha, 2013. Bakalářská práce. UK-Univerzita Karlova v Praze, fakulta sociálních věd.

RODRÍGUEZ, José. *Hasiči světa*. In: Sborník přednášek ze 4. českého národního vexilologického kongresu: Příbyslav 13. - 15. 6. 2008. Příbyslav, 2008. ISSN 978-80-254-3062-0.

SZASZO, Zoltán. *Postavení a působnost obcí na úseku požární ochrany*. In: 150 hoří. Ministerstvo vnitra, 1995. ISSN 0862-8467.

SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Ministerstvo vnitra, 2010. ISBN 978-80-86640-60-0.

WALLINGTON, Neil. *Hasičské automobily a historie hasičství*. Londýn, 2003. ISBN 978-80-255-0407-9.

Internetové zdroje:

<http://www.starykolin.eu/informace-o-obci/historie-obce/> [2015-03-05]

<http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/kronika-mesta/dejiny-dobrovolne-pozarni-organizace-v-koline-1989/> [2015-08-15]

9. Příloha

Seznam příloh:

I. Tabulka s požáry v letech 1880 – 1925.

II. Tabulka přespolečných požárů.

III. Tabulka ze zápisů Svazu požární ochrany – okresní výbor Kolín.

I. Tabulka s požáry v letech 1880 – 1925.

Rok	U koho hořelo?	Kde hořelo?	Co hořelo?
1880	Pan Dřevo	Na Baštách	
1883	Pan Čapek	Na Baštách	
1885	Pan Liska, pan Malina	Na Baštách	
1891	Pan Vokřál, pan Kroupa, pan Skokan, pan Sixta, pan Krejčík		
1892	Pan Vitoch	U mostu	
1893	Pan Kurka	Na Baštách	
1899			Stodola na faře
1899	Pan Sýkora	Na obci	
1899	Pan Klepal		
1900	Pan Sýkora	U Klejnarky	
1902	Pan Suk	Na Baštách	
1903	Pan Brych, pan Mojžíš		
1907	Pan Herčík		
1910			Obecní kovárna
1911	Pan Tuček		
1913		Na Baštách	Mlýn
1914		Na Baštách	Nový mlýn
1917	Paní Svobodová	Na Baštách	
1919	Pán Kropáček a pan Stárek		Společnou stodolu zapálil blesk
1918	Paní Fialová		
1922			Skladiště u mlýna
1923	Paní Kurková		Hotel Suchý
1924	Pan Jiříkovský		
1925	Pan Myškovský, paní Špinová		

II. Tabulka přespolních požárů.

Obce	Kolikrát byl výjezd
Záboří	3
Landžov	1
Rohozec	1
Hlízov	3
Malý Hlízov	1
Libenice	2
Veletov	1
Grunta	1
Dolany	1
Svatá Kateřina	2
Konárovice	1
Nebovidy	1
Dvůr Skalka	1
Tři Dvory	1
Malín	1
Nové Dvory	1
Kolín	1

III. Tabulka ze zápisů Svazu požární ochrany – okresní výbor Kolín

Rok	Kolik členů má sbor Starý Kolín?
1973	30
1974	40
1975	39